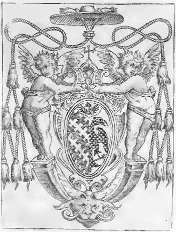
[illegible]

[illegible]

DE VNIVERSO MILLE QVAESTIONES.

DISPVTANDAE PER F. CALIXTVM DE Neap. Ord. Minor. de Obser. Sacræ Theologiæ Professore, Romæ in Comitijs Generalibus.

AD ANTONIVM MARIAM Saluiatum Cardinalem Amplisß.

ROMAE, Ex Typographia Vincentij Accolti.
M. D. LXXXVII.

Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus. Prouerbiorum 16.

ILLVSTRISSIMO, AC REVERENDISS. D. D. ANTON. MARIAE SALVIATO CARD. AMPLISSIMO.

F. Calixtus Neapolit. fœlicitatem exoptat.

CVM tantarum virtutum culmen, decusq́ue considero (Cardinalis Amplissime) nil certe aut agi, aut excogitari à me potest. quod totũ in tuæ laudis cumulum non accedat. Et cum Aristotele existimans virum quempiam generosum nullo merito premio redimi, nisi dũtaxat gloria, & honore, cum honor virtutum premium extstat: ad te non vtique solum velut meum dominũ colendissimum sed veluti exterum, inuisumq́ue, cognitum tamen ob innumeras singularesq́ue virtutes: his meis de Uniuerso mille de prõptis assertionibus, pro modulo mei study in Comitijs Generalibus fratrum Minorum, Romæ discutiendis accedo. Illud tamen non mirum, minimeq́ue nouum tibi videri volo: si ita quidem contingeret, vt te quamuis inuisum diligerem ac æstimarem: quandoquidem (vt Augustinus inquit) inuisa diligere possumus, incognita nequaquam. Cæterum si honor quem tibi statuo, tuis virtutibus impar existit, non indignaberis: ingenio tuo quidem facile noscis satis esse si

 vnus-

vnusquisque id offerat, quod pro viribus offerre potest: quod ibi vel maxime satisfore credidit Aristoteles, vbi pro magnitudine virtutũ, aut meritorum æqualia reddere non valemus. Cuius rei fidẽ tuipse (Card. Amplis.) astruere potes: in quo religio ipsa sese admirabilem adeo, atq; spectandam in omni vitæ cursu exhibuit: vt eius potissimum gratia te à Greg. XIII. Pont. Max. fœl. record. in Augustissimum illum Ecclesiæ procerũ, ac Principum Senatũ cooptari cõtigerit. Siquidem præter eã, quæ in te summa est eruditionẽ, rerum prudentiã, integritatem, iustitiã, fidemq́, ita religione, ac vere pietatis studijs polles, vt cæterarũ virtutũ & huius in primis ornamentis, nemo tibi sit præferendus: atque inde effectũ est, tãtam esse, tanq; conspicuam tui clarissimi nominis lucẽ, vt illius vel extremas terras fama peruaserit nec quisq̃ fore quantumuis tibi obsequio, aut familiari consuetudine disiunctus, qui te sibi non mirifice colendũ, non pectore, oculisq́ ferendũ existimet: ex quorũ numero cum ipse (licet indignus) existã, non sum passus, vt quod iam dudum animo conceperã, obseruantiæ erga te meæ, non testimoniũ aliquod tandem ostenderẽ. Idq́ libentius mihi faciendũ censui, quod semper omniũ mihi quã optatissimũ fuit, perpetuã obseruantiã in te meã testatã relinquere. Quamobrẽ theses hasce de Uniuerso, summis studijs, & vigilijs ex Theologorũ, ac Philosophorũ doctrina à me depromptas hilari animo suscipe: quas contra oppugnantium argumenta, tui gloriosissimi nominis auctoritate præualere non vereor. Et si (vt dixi) perexiguum hoc videtur munus ac magnitudini tuæ non consentaneum: erit certe maximum, si ex meo tibi quam addictissimo spectetur animo. Uale.

DE

DE VNIVERSO MILLE QVAESTIONES.

Quid per vniuersum sit intelligendum secundum Platonem.

1 VNIVERSVM totum secundum Platonem dicitur ex tribus mundis constitutum, intellectuali.s. quem angelicum vocat, cælesti, qui ex cunctis sphæris constituitur, & sublunari, siue elementari.

2 Subordinantur enim in vniuersi constitutione prædicti mundi secundum Platonem trifariam, emanatione, fine, ac continentia.

3 Emanatione quidem, nam licet omnes ex vna proficiscantur causa, emanarunt tamen ordine quodam.

4 Effluxit enim à primo opifice angelicus primo: quo mediante cœlestis mundus effluxit, rursus autem mediante hoc, elementaris mundus.

5 Subordinantur fine. nam licet omnes vno fruantur fine, Angelicus tamen immediatius attingit, quo mediante cœlestis fruitur, ac eo mediante elementaris.

6 Continentia vero, nam alter in altero continetur. s. cœlestis in intellectuali, elementaris vero in cœlesti.

Nec

7 Nec propter hoc Platonis ſententia cum Anaxagoræ opinione coincidere videatur dicentis, quodlibet eſſe in quolibet, ac mundum eſſe in mundo.

De Vniuerſi conſtitutione ſecundum Ariſt. Aſtrol. & Thæologos.

8 VNiuerſum hoc totũ ſtatuit Ariſt. ex quatuor ſimplicibus corporibus & quinta eſſentia.

9 Sunt enim quatuor ſimplicia ac prima corpora, terra, aqua, aer, & ignis.

10 Quinta vero eſſentia eſt cœlum ipſum, quod in ſeptem Planetarum orbes, & firmamentum diuiditur.

11 Vel ſecundum clariores peripatheticos, dicamus totum hoc vniuerſum ex etheræa ac elementari regione conſtitui.

12 Quæ omnis vniuerſi regio protenditur à ſuperficie conuexa terræ, vſque ad ſuperficiem concauam orbis ſtellarum.

13 Rationes etiam quas Philoſophus adducit ad hoc demonſtrandum, ſi opus erit, defendemus.

14 Aſtrologi vero ſupra ſtellarum orbem, primum mobile conſtituerunt: quod etiam ad vniuerſi conſtitutionem neceſſarium eſſe defendo

15 At Theologi clariori lumine ſuperius ſpeculantes, vltra prædicta corpora, chriſtallinum, & empyreum ſtatuerunt.

16 Poteſt etiam & ad Auer. mentem defendi, vniuerſum aliquando pro ſola regione ætherea accipi, quandoque pro ſola vltima ſphæra, quandoque autem pro alijs orbibus.

17 Differunt enim ſecũdum Thæmiſtium vniuerſum & totum: dicitur vniuerſum aggregatũ ex omnibus ſuis partibus: totum autem eſt ipſa rei abſolutio atque perfectio.

18 Quæ quidem partibus superueniens spectatur in omnibus, vt idem Thæmistius sentit.

19 Nos aliam differentiam dantes inter vniuersum & totum: dicimus quod vniuersum cum sit partium aggregatione constitutum, nullam entitatem realem dicit præter suas partes, sed rationis tantum.

20 Totum autem essentiale præter suas partes vnitas & disiunctas, aliam realem entitatem importat.

21 Nec solum in toto per se, sed etiam in toto per accidẽs, talem entitatem statuimus.

22 Potest etiam vniuersi nomine secundum Auer. dictum, indiuiduum demonstratum intelligi.

23 Quod indiuiduum est solum de prædicamento substantiæ ex materia & forma compositum.

Quid sit extra Vniuersum.

24 EXtra vniuersum (Astrologorum & Peripateticorum vestigia sectando) nullum aliud corpus statuimus, nec mobile, nec immobile.

25 Non quidem æthereum, nec elementare: non simplex, nec mixtum.

26 Rationes etiam quas Aristo. in primo cœli ad hoc probandum inducit, potissimas esse defendo.

27 Clariori tamen lumine incedentes, extra vniuersum ab Astrologis, & Peripateticis cõstitutum, cœlum empyreum vt diximus collocamus.

28 Quod quidem nec mixtum nec mobile dicimus, sed immobile, & immixtum existens.

29 Quod etiam omnia cœlestia corpora excedit quantitate, sublimitate, nobilitate, qualitate, ac situ.

30 Excedit quantitate, cum sit omnibus alijs supremum, ac Dei, beatorumque spirituum sedes.

31 Sublimitate quidem, cum supra se nullum aliud corpus existat.

Nobi-

32 Nobilitate, cum solum ipsum Dei sedes dicatur, ac beatorum agminibus repletum.

33 Qualitate vero, dum vltra lumen proprium quod ratione supremi corporis naturaliter ipsum ambit.

34 Est etiam perpetuo Dei ac beatorũ lumine circũfusum.

35 Propter quod rectè scribitur in Apoc. quòd domus illa non indiget lumine solis.

36 Hac enim de causa empyreum nuncupatur, quasi ardẽs & ignitum.

37 Non quidem realiter, sed cum tantis supremis sit circumfusum luminibus.

38 Olimpum etiam dici consueuit, ob eius limpitudinem ac puritatem.

39 Quamobrem, nullum coinquinatum super ipsum ascendet.

40 Qua ratione huiusmodi, cœlum intellectuale à quibusdam nuncupari solet, videbitur.

41 Cœlum etiam Trinitatis, quod aliqui vltra empyreum ponunt, non quidẽ aliud corpus ab isto esse dicimus.

42 Sed vt Albertus ait, virtutis eius excellentiam, qua ambit, & continet omnia creata.

43 Constat ex eadem natura, qua alia cœlestia corpora constant.

44 Nec tamen corruptibile aut mutabile existit.

45 Potest aliquo pacto variabile dici, vt Seraphicus Bonauentura defendit.

46 Nec si lumine astrorum sit minime ornatũ, aut circumfusum sicut firmamentum, oporteat propter hoc dicere, ipsum non ita vel magis ornatum, ac lucidum esse.

47 Sicut enim firmamentum astris decoratum dicitur, ita empyreum Angelis decoratum.

48 Hoc enim voluit Iob induere, dum dixit: Cum me laudarent astra matutina, &c.

49 Nec aliquo pacto solis lumen participare potest.

Quan-

50 Quandoquidem radij solares extra firmamentum non protenduntur.
51 Locus eius non est centrum terræ cum non moueatur.
52 Nec à superiori locante continetur, cum supra se non habeat concauam superficiem alterius corporis.
53 Locus enim eius est sola creatrix diuina virtus, ipsum perpetuum & conseruans.
54 Nec sicut alij orbes indiget propria intelligẽtia assisten te, aut mouente.
55 Nec sicut in alijs orbibus dextrũ, aut sinistrũ ponimus.
56 Et sicut D. Bonauentura ait, Deus non influit in ipsum ad motum, sed ad quietem.
57 Ac sicut Dei influentia mouet firmamentum, sic quietat empyreum.
58 Optima etiam ratio perpetuæ illius quietis à Bonauentura assignatur, quia locus ille est regio deputata his qui in omnimodo sunt statu, & quiete.
59 Et cum sit à motu segregatum, nullam influentiam in hæc inferiora habere dicimus, sicut alia corpora.
60 Si tamen Deus aliquam sibi influentiam tradidit super corpora inferiora, non est intellectui nostro manifestum.
61 Necessitas etiam talis influentiæ non est nobis manifesta.
62 Cum aliorum corporum influentia satis sufficere videatur.
63 Nec ab ipsius conditore ad hoc deputatum esse puto, sed ad supernorum spirituum gloriã & maiestatem.
64 Licet maxima sui mole omnia inferiora corpora ambiat & contineat.

De natura intellectuali extra Uniuersum posita.

65 VLterius autem extra vniuersum progredientes ad naturam intellectualem supra empyreum collocatam

catam accedimus.

66 Quam in tres Hierarchias iuxta doctorum opiniones distinguimus scilicet super cœlestem cœlestem, & sub cœlestem siue ecclesiam.

67 Est enim Hierarchia secundum Dionysiũ ordo quidam & sacer principatus.

68 Vel secundum Bonauenturam est rerum sacratum & rationabilium ordinata potestas, in subditis debitum retinens pri ncipatum.

69 Propter quod, non nisi in substantia intellectuali Hierarchia collocamus.

70 Et cum intellectualis substantia triplex sit, scilicet diuina, angelica, & humana.

71 Merito doctores modo supradicto Hierarchiam distinxerunt.

72 Et primo ad super cœlestem & diuinam accedentes nõmine magis proprio, tetrarchiam illam vocamus.

73 Cum non sit ibi potestas, nec principatus superioris ad inferiora descendens.

74 Illæ enim tres diuinas personas tantũ continet in vnius singularissimæ essentiæ vnitate.

75 In quibus non superius, aut inferius, non prius, vel posterius, nec magis, aut minus reperitur.

76 Est enim in ipsis summa æqualitas in natura, potentia, sapientia, ac bonitate.

77 Quam Hierarchiam sic describit Dionysius, est pulchritudo diuina, vt simplex, vt bona, vt perfectionis auctor, pura, nulla prorsus admixtionem dissimilitudinis accipiens, &c.

78 Nec si tres diuinæ personæ in dicta hierarchia collocentur, tres Deos dicimus, sed vnum tantum.

79 Non enim Deus dicitur propter personarum distinctionem, sed propter essentiæ vnitatem.

80 Qui vnus tantum necessario esse debet propter sui perfectionem, vniuersi, ac entis.

Est

81 Est vnus ob sui perfectionem, quæ ex summa necessitate, infinitate, ac independentia inuestigatur.
82 Propter vniuersi perfectionem, cum multorum principatus sit malus, ex quo vnus princeps esse debet.
83 Vnus demum propter entis perfectionem: est enim in tota entis coordinatione necessario deueniendum ad vnum primum ens, in quo omnium entium saluetur perfectio.
84 Quæ enim in inferioribus sunt dispersa, vt ordo & perfectio, naturæ saluetur, per ordinem debent vniri, & reduci ad superiora.
85 Qui ordo protendi debet quousque ad alicuius entis vnitatem perueniatur.
86 Quod quidem primum ens per essentiam dicitur cœtera vero per participationem.
87 Ipsum solum primum, cœtera verò secundaria.
88 Solum ipsum independens, cœtera autem dependentia
89 Ipsum solum increatum, cœtera verò creata.
90 Solum ipsum infinitum, cœtera autem finita.
91 Improductum, & incausatum ipsum solum manet, cœtera autem omnia producta & causata.
92 Viuit in seipso vita substantiali, & incommensurabili, cœtera autem omnia in ipso viuunt.
93 Cuius vita est solum intelligere, & velle seipsum, vt infinite intelligibile, & volibile.
94 Quibus operationibus in seipso etiam beatificatur, vt in proprio fine, vltra quem non est alius finis.
95 Sunt enim dictæ operationes suamet substantia, nequaquam autem accidentia.
96 Nullum prorsus accidens, aut propriũ, aut extraneum in ipso reperiri, aut de ipso verificari potest.
97 Ac sicut nihil sibi accidere potest, ita nullius alterius accidentalis, aut substantialis forma poterit esse.
98 Omnia enim accidentia trascendit, sicut etiam gratia & difficultas, cœtera prædicamenta.

99 Et cum Deus ipse prædicamentorum limina trascendat quid mirum si neque diffiniri aut describi potest.
100 Est enim Deus quo maius excogitari non potest.
101 Est enim Deus pelagus infinitarum perfectionum.
102 Est etiam Deus intellectualis sphæra, cuius centrum est vbique, cuius circumferentia nusquam.
103 Habet enim centrum, non autem sicut terra.
104 Nec circumferentiam sicut cœlum habet.
105 Centrum dicimus habere propter sui immobilitatem
106 Circumferentiam autem ob sui immensitatem.
107 Nec propter hoc puncto, linea, aut aliqua alia magnitudine ipsum circumscribi dicimus.
108 Est enim magnus sine quantitate, ac bonus sine qualitate.
109 Puncto caret, qui linea commensurari non potest.
110 Figura autem & magnitudine, qui nimis distat à corporis mole.
111 Est igitur infigurabilis, incommensurabilis, atque immobilis.
112 Cum sit incommensurabilis, inter mathematicas disciplinas comprehendi minime potest.
113 Cum etiam immobilis existat, in phisico conceptu non cadit.
114 Nec solum propter hoc physicalia limina trascendit, sed etiam cum essentiæ, ac naturæ simplicissimæ existat.
115 Abest plurimum à formæ, & materiæ appenditijs.
116 Caret enim cõpositione, ac cõponibilitate qualibet.
117 Ab omni etiam potentia est semotus, in se tantum existens actus purissimus.
118 Cum quo summa simplicitas summæ saluatur.
119 Sed num possit dici simpliciter simplex, pro vtraque parte defenditur.
120 Ex quibus liquido constat à solo metaphysico considerari debere.

Qui

121 Qui de substantijs separatis tamquam de principali obiecto speculatur.

122 Ac merito ab ipso prima intelligentia, ac suprema inter substantias separatas nuncupatur.

123 Quamobrem Deum naturaliter cognoscibilem ab intellectu viatoris dicimus.

124 Qui non solum in conceptu vniuersali, verum etiam particulari conceptu naturaliter indagari potest.

125 Conceptus enim particularis naturaliter de Deo cognoscibilis, est conceptus infinitatis.

126 Ex quo apud Arist. Deum infiniti vigoris ac virtutis existere Scotus defendit.

127 Qui conceptus non inter prædicata quidditatiua, sed modalia de Deo dicta collocatur.

128 Sicut nec vnitas de ipso dicta prædicatum quidditatiuum, sed modale dicitur.

129 Conceptus autem communis, qui de ipso naturaliter à viatoris intellectu inuestigari potest, est conceptus entis & suarum passionum.

130 Qui de Deo & creaturis vniuoce, atque realiter prædicatur simul cum suarum passionum conceptu.

131 Qui conceptus cum sit metaphoricæ speculationis, vt de adequato subiecto.

132 Ponitur etiam adequatum obiectum humani intellectus.

133 At cum cognitio Dei sub talibus conceptibus viatoris intellectui minime sufficiat.

134 Aliam supernaturalem cognitionem sibi inspirari est necessarium: ad quam naturali lumine attingere nequit.

135 Quæ solũ in sacra Theologia traditur & inuestigatur.

136 Quæ de solo Deo sub ratione deitatis speculatur.

137 In ipsa enim omnes conclusiones de Deo scibiles in particulari conceptu tradentur.

138 Quæ & si ex naturalibus principijs non dependeant, sunt

sunt tamen principijs naturalibus conformes.

139 Ac etiam ex aliquo naturali & demonstratiuo principio deduci possunt.

140 Quæ Theologia, & scientia & sapientia simul dicitur.

141 Est etiam à Deo inspirata, & ab ecclesia & doctoribus sufficienter tradita.

142 In ipsa namque vt in omnium veritatum magistra, omnes veritates necessariæ ad salutem, quæ non cadūt sub captu mentis humanæ traduntur.

143 Inter quas principem obtinet locum, veritas ineffabilis de diuinis productionibus in simplicissima essentia.

144 Sicut enim vnitatis conceptus dictus de essentia illa est occultus humano intellectui.

145 Sic etiam conceptus Trinitatis, ac diuinarum emanationum.

146 Nihil prorsus deitati, ac essentiæ simplicitati obstat diuinarum personarum productio.

147 Neque limitationem, nec finitatem, aut potentialitatē aut aliquam aliam imperfectionem, propter hoc sibi ascribitur.

148 Tres enim personas diuinas, nec plures, nec pauciores in diuina essentia catholice confitemur.

149 Quæ non tres dij sed unus tamen essentialiter dicuntur.

150 Non enim eodem dicuntur personæ, & Deus.

151 Dicuntur enim Deus per unius singularissimæ essentiæ communicationem.

152 Personæ autem per relationes originis quibus in tali esse costituuntur.

153 Et quemadmodū relationes originis inter se inuicem realiter distinguntur, ita etiam personæ ipsæ constitutæ.

154 Ab essentia autem non realiter, sed solum personaliter distinguuntur.

155 Qua etiam distinctione essentia ipsa ab attributis discernitur.
156 Et vt omnia paucis absoluam: in Deo est una essentia duo principia productiua, tres autem personæ.
157 Essentia enim est de se hæc, singularis & exitens propria singularitate, ac existentia.
158 Cuius existentiam non modum eius intrinsecum ponimus, sicut in creaturis.
159 Sed prædicatum proprium quidditatiuum & essentiale.
160 Propriam autem subsistentiam minime habet.
161 Cum sola personæ subsistentia subsistat.
162 Duo etiam productiua principia in ipsa ponimus intellectum scilicet & voluntatem.
163 Quæ etiam ab essentia, & inter se formaliter distinguuntur.
164 Nec tamen solus intellectus aut sola volũtas perfecti principij productiui rationem habet.
165 Sed id quod ex essentia, & dictis potentijs constituitur.
166 Intellectus enim cum essentia memoria dicitur fecunda.
167 Voluntas autem cum essentia etiam fecunda dicitur.
168 Vtrumque principium est infinitæ perfectionis sicut essentia.
169 Nec tamen plura infinita in Deo ponimus.
170 Ab is igitur principijs, duæ productiones, siue emanationes procedunt.
171 Quarum altera per modum naturæ, altera autem per modum libertatis dicitur.
172 Quæ non solum à principijs, sed etiam ex seipsis distinctionem habent.
173 Nullam in se perfectionem, aut imperfectionem habent.
174 Sicut nec finitæ, aut infinitæ dici possunt.

Ambe

175 Ambe tamen diuinæ productiones dicuntur.
176 Actus etiam notionales appellantur, ab essentialibus distincti.
177 Et licet ab eisdem principijs actus essentiales & notionales procedant.
178 Non tamen æqualiter dicunt perfectionem, quandoquidem actus essentialis infinitam dicit perfectionem.
179 Notionalis autem nullam in se perfectionem, aut imperfectionem dicit.
180 Ab eisdem etiam principijs procedunt, intellectu. s. & voluntate.
181 Quæ respectu istorum actuum operatiua & productiua principia dicuntur.
182 Vt operatiua sunt, infinitam in seipsis continent perfectionem.
183 Vt prouidentia, neque perfectionem, aut imperfectionem habent.
184 Cum si per impossibile nulla esset in Deo productio æqualiter esset Deus infinitus, summe perfectus ac summe potens.
185 Datur etiam ordo inter actus notionales cum vnus sit prior altero.
186 Sicut etiam datur inter principia à quibus procedũt.
187 Sed vtrum essentialia procedunt notionalia; pro utraque parte defenditur.
188 Sunt enim essentialia necessario in tribus personis.
189 Notionalia verò aut in duabus saltim aut in vna.
190 Inter quas personas datur ordo originis secundũ Scotum: sine quo perfecta ratio personarum non intelligitur.
191 Quarum prima est persona patris, qui est ingenitus & improductus.
192 Qui etiã cum sit origo totius deitatis, ex se, & non ab alio oĩa principia habet productiua, & generatiua.

Simi-

193 Similiter ex se, & non ab alio habet omnes actus essentiales, & notionales.
194 Qui etiam & si sit simul natura cum filio.
195 Est tamen perfecte beatus antequam generet ipsum:
196 Et si duo actus notionales æqualiter sint in patre: generatio nempe actiua, & spiratio.
197 Nec tamen spiratio actiua constituit ipsum in esse patris, sed generatio tantum.
198 Non enim quælibet relatio originis constituit personam, quandoquidem trinitas esset quaternitas.
199 Quæ relatio & si ad essentiam non pertineat, dicitur tamen substantialis.
200 Et licet ingenitum & innascibile sit proprietas patris, vt Scotus concedit.
201 Non tamen proprietas constitutiua patris dicitur sicut paternitas.
202 Non enim persona diuina formaliter negatione constituitur, sed positiuo tantum ab essentia distincto.
203 Quod positiuum non absolutum, sed relationem dicimus.
204 Et in hoc patet differentia inter formale constitutiuum personæ creatæ à persona diuina.
205 Cum persona creata nihil formale positiuum adat vltra naturam singularem:
206 Sed tantum duplicem negationem, s. incommunicabilitatis, vt quod, & vt quo.
207 Vel secundum alios, negationem actualis, ac aptitudinalis dependentiæ.
208 Et licet diuina essentia non generet, nec generetur.
209 Non propter hoc ipsam ingenitam dicimus, sicut & patrem.
210 Ingenitum etiam & innascibile, habent distinctas rationes formales.
211 Ideo sicut in patre ingenitum & innascibile non sunt

formaliter idem.

212 Ita & in filio genitum & natum formalibus rationibus distinguuntur.

213 Innascibile enim secũdum rationem suam formalem prius est quam ingenitum.

214 Sicut etiam genitum prius est quam natum.

215 Sed vtrum ingenitum in patre possit dici priuatio, pro vtraque parte defenditur.

116 Et si pater à se habet quidquid habet, nõ propter hoc admittitur hæc propositio solus pater est Deus.

217 Qui pater filium sibi æqualem generat in æternitate, & perfectione.

218 Non enim per actum cognoscendi generat ipsum, neque per fœcunditatem naturæ, vel per formale principium, vt quidam arbitrantur.

219 Sed solum memoria fæcunda, ex intellectu & essentia constituta, vt vult Scotus.

220 Quæ respectu generationis filij, non principij operatiui, sed productiui solum rationem habet.

221 Per quam generationem pater communicat filio singularem essentiam, simul atque memoriam, omnemque perfectionem.

222 Propterea filium nihil à se habere dicimus, sed quicquid habet, habet à patre.

223 Illaq; generatio, non motus, aut mutatio dicitur, sed productio tantum.

224 Propter quod filius non causatus, aut creatus dicitur, sed genitus, aut productus.

225 Nec si pater principium filij dicatur, filium à patre dependere dicimus.

226 Cuius generationem, cum sit in eadem natura, atque essentia non æquiuocam, sed vniuocã appellamus.

227 Nec obstat si pater & filius sint dissimiles in ratione personæ.

228 Essentia autẽ cũ sit illimitatior intellectu, dicitur magis

gis principium generandi in patre, q̃ intellectus.

229 Et si essentia praeexistat ante generationem filij: dicimus tamen ipsam esse terminum paternae generationis.

230 Ipsa enim per productionem, primo est in producto, eiusque essentialis perfectio.

231 Quomodo autem essentia, & persona filij diuersimode sint termini paternae generationis videbitur.

232 Nec propter hoc diuinam essentiam generare, aut generari dicimus.

233 Licet haec propositio concedatur: pater est essentia.

234 Sed qua ratione dicatur sapientia genita, non autem essentia genita declarabitur.

235 Concedimus etiam istam propositionem: Deus generat Deum.

236 Sed non seipsum aut alium Deum:

237 Vtrum autem pater genuerit filium intellectu praeintelligente, pro vtraque parte defenditur.

238 Ad cuius productionem etiam sapientiam patris concurrere cum Augustino defenditur.

239 Prius etiam dicimus filium à patre intelligi, quàm ab ipso generari.

240 Sed vtrũ actus intelligẽdi in patre sit actus immanẽs?

241 Vtrum etiam pater eadem intellectione intelligat filium, & essentiam suam.

242 Et sicut dicimus patrem generare filiũ intellectu praeintelligente, ita voluntate, atque volitione.

243 Et si per modum naturae pater generet filiũ, iuxta principium tali pacto productiuum.

244 Non tamen voluntatem volentem ab illa productione excludimus.

245 Et si Augustinus dicat, quod verbum amore concipitur, non tamen diuinum verbum libere produci asserimus.

246 Generat etiam pater filium naturali necessitate.

247 Sed vtrum aliqua alia simplici necessitate: pro vtraque parte defenditur.

148 Illaq; necessitas, non est producendi ratio, sed solum conditio producendi.

249 Eadem etiam necessitas, quæ est in patre, in filio reperitur.

250 Licet filium nequaquam ex se necessarium dicamus.

251 Quod si per generationem pater communicat filio eãdem necessitatem simul cum essentia.

252 Verum est dicere quod idem principium productiuum quo ipse producitur, sibi communicatur.

253 Nec propter hoc filium, alium filium dicimus posse generare.

254 Sicut nec parer nisi vnicum filium generare potest.

255 Sed caue ne propter hoc patris omnipotẽtiam neges.

256 Nec filij omniporentiam patri æqualem.

257 Qui filius verbum & sapientia patris dicitur cum per intellectum producatur.

258 Tamen patrem sapere sapientia genita omnino negamus.

259 Eadem enim sapientia sapit pater & filius.

260 Qui etiam cum (secundum Apostolum) sit splendor gloriæ, ac figura substantiæ patris.

261 Confitemur catholicæ ipsum esse naturalem, atque genitum patris imaginem.

262 Ac adeo æqualem, vt qui ipsum viderit patrem videre est necessarium.

263 De cuius substantia dicimus ipsum esse generatum.

264 Non tamen de materia, aut quasi materia, vt volebat magnus ille Henricus.

265 Nec etiam vt de termino à quo, vt alij volunt, cum nulla in Deo cadat transmutatio.

266 Nec præcise hoc originationem importat, quandoquidem creaturæ essent de substantia Dei.

267 Nec etiam absolute consubstantialitatem: tunc enim

pater esset de substantia filij.
268 Quomodo autem intelligatur Augustini dictum 6. de trinitate, dicentis, tres personas ex eadem substantia non dicimus, declarabitur.
269 Dicitur etiam generatio filij æterna, cum habeat cum patre idem esse, eandemq; durationem.
270 Est enim æternitas sicut vnitas omnium diuinorum, non quidem quidditatiua ratio, sed modus intrinsecus.
271 Idem etiam est in filio generari, & genitum esse.
272 Et si semper generetur, nec propter hoc est dicendum, quòd aliquando non sit genitus.
273 In eademq; æternitate, atque natura pater, & filius simul personam spiritus sancti producunt.
274 Quæ & si tertia persona in diuinis dicatur, nō propter hoc est minoris perfectionis, q̃ prima, & secunda.
275 Ex eadem essentia constituitur qua pater & filius constituuntur.
276 Propter quod cum patre & filio conuenit in infinita perfectione, bonitate, atque natura.
277 Cuius productio, non generatio, aut mutatio aliquo modo dicitur.
278 Sed processio, aut spiratio tantum.
279 Spiratio enim actiua, qui actus spirandi dicitur est simul in patre & filio, non vt duo actus, sed vnus tm̃.
280 Spiratio passiua est solum in tertia persona.
281 Qua formaliter in esse talis personæ constituitur.
282 Spiratio autem actiua in nullo tali esse personam constituit.
283 Principium autem productiuum ipsius, non est sola voluntas, nec essentia sola, sed vtrumque simul.
284 Quæ cum sit vna & eadem in patre & filio, non dicuntur duo principia spiritus sancti, sed vnum tantum.
285 Quod quidem principium vis spiratiua in vtroque dicitur.

Ipsumq;

286 Ipsumq; principium tali pacto constitutum, non operatiuum, sed productiuum absolute nuncupatur.

287 Et cum voluntas sit principium, non dicitur spiritus sanctus per modum naturæ productus, sed per modum libertatis.

288 Sed cauendum, ne propter hoc dicatur contingenter ipsum produci.

289 Tanta.n.necessitate ipse producitur, quanta & filius.

290 Nec si in eadem natura producatur sicut filius, potest dici imago patris, sicut filius dicitur.

291 Est equidem similis patri in natura sicut & filius, non tamen ex vi productionis.

292 Quandoquidem, vt August. inquit 5. de trinita. non procedit quomodo natus, sed quomodo datus.

293 Et si concedatur quod procedat à patre per filium, non tamen procedit sicut per principium productiuum, aut per instrumentum, aut causam mediam.

295 Qui tamen si à filio non procederet, realiter ab eo distingueretur.

295 Spirant etiam pater & filius, inquãtum vnum in essentia, non autem inquantũ sunt vnum in vi spiratiua.

296 Quæ vis spitatiua, & si sit eadem in spiritu sancto sicut in patre & filio.

297 Non propter hoc spiritum sanctum, alium spiritum sanctum posse spirare asserimus.

298 Nec etiam ob id minorem omnipotentiam tribuimus spiritui sancto quàm patri & filio.

299 Et si pater prius spiret, quàm filius.

300 Non propter hoc spiritum sanctum bis productum, aut filium, superflue spirare affirmamus.

301 Cum etiam ptincipium & actus spirandi sint vnum in patre & filio, etiam vniformiter ipsos spirare dicimus.

302 Nec si oppositum substinemus: aliquid contra veritatem asserimus.

Theolo-

303 Theologice etiam asseueramus, spiritum sanctum esse amorem patris & filij.

304 Sed vtrum pater & filius diligant se spiritu sancto pro vtraque parte defenditur.

305 Conuenienter etiam nexus patris & filij, spiritus sanctus nominatur.

306 Sicut etiam conuenienter dicitur, Donum Dei altissimi.

307 Licet donum de Deo dicatur ex tempore, ac etiam in æternitate.

308 Et cum omnia communicata dicantur dona ratione amoris.

309 Dicimus quod in dono, quòd est spiritus sanctus omnia alia Dei dona donantur.

310 Est insuper donum proprietas distinctiua spiritus sancti, non autem constitutiua.

311 Nec solam relationem ad creaturas donum importat, sed processionem etiam per modum amoris.

312 Et si missio & processio de spiritu sancto dicantur, non tamen eodem modo.

313 Processio enim est æterna, per respectum ad diuinas personas.

314 Missio autem temporalis, per respectum ad creaturas.

315 Propter hoc tribus personis, missio spiritus sancti communis dicitur.

316 Non enim dicit missio mutationem localem, nec separationem missi à mictente.

317 Est enim missio spiritus sancti inuisibilis atq; visibilis.

318 Inuisibilis missio est in anima, quando ibi spiritus sanctus inhabitat per gratiam, aut per alios effectus inuisibiles.

319 Et cum effectus huiusmodi in nobis diuersimode producantur.

320 Propterea diuersa sibi attribuuntur nomina: sic enim dicitur fons viuus, ignis, charitas, & cætera hmôi.

321 Missio visibili fit in aliquo signo sensibili, in quo repræsentatur persona spiritus sancti, ibi personaliter operans, & inhabitans.

322 Ratio autem visibilis missionis est propter manifestationem plenitudinis gratiæ redundantis, sicut fuit in baptismo Christi, & in Apostolis die sacro Pentecostes.

323 In lege veteri fiebat missio spiritus sancti inuisibilis tantum, non autem visibilis.

324 Non enim erat conueniens signum plenitudinis dari, ante plenitudinis tempus.

325 Conuenienter fiebat talis visibilis missio in certis creaturis, puta in columba, in linguis igneis, & similibus: vt conuenientissime signarentur diuersi effectus diuinæ personæ secundum gratiæ plenitudinē.

De cælesti Hierarchia supra Uniuersum constituta.

326 Coelestis hierarchia supra vniuersum posita, est super cælesti hierarchiæ propinquior origine, atque natura.

327 Est enim mere intellectualis, & incorporea simul atque inuisibilis.

328 Cui conuenietissime hierarchiæ diffinitio attribuitur à Dionysio, & Bonauentura supra assignata.

329 Distinguitur autem huiusmodi hierarchia, in superiorem, mediam, atque inferiorem.

330 Superior hierarchia tres ordines cōtinet, s. Seraphim, Cherubim, & Thronos.

331 Quorum primi considerant Dei bonitatem, Cherubim veritatem, Throni autem æquitatem.

332 Media hierarchia in tres alios ordines fecernitur, scilicet Dominationes, Principatus & Potestates.

333 In Dominationibus Deus dominatur vt maiestas, in Principatibus superat, in Potestatibus autē regit.

Hierar-

334 Hierarchia inferior tres alios continet ordines, suprà Virtutes, Archangelos, atque Angelos.

335 Virtutes destinantur ad miraculorum operationem, Archangeli ad negotiorum excellentium denuntiationem, Angeli verò ad hominum custodiam.

336 Rectè itaque Gregorius inquit, quod Angelorum nomina non sunt naturæ sed officij.

337 Qui omnes simul fuerunt à Deo ex nihilo producti tã boni, quàm mali.

338 Non enim est poducibilis Angelica nam per generationem, nec per aliquam aliquam mutationis spetiem.

339 Nec actione naturalis agentis, siue principaliter, siue instrumentaliter.

340 Quamobrem absolute dicitur Angelus terminus creationis non autem alicuius alterius productionis.

341 Quod si anima sicut, & Angelus verè creationis terminus dicatur.

342 Differunt tamen specie interse, cum ambo sub genere collocentur.

343 Cum etiam ambo sint naturæ limitatę & finitæ: prædicamentorum limina minime trascendunt.

344 non enim per diuersum modum intelligendi, aut per vnibilitatem, & non p vnibilitatem ad materiam: animam & Angelum specie diferre dicimus.

345 Sed per suas proprias quiditates, naturas, atque essentias vt scotus ait.

346 Non enim specifica distinctio inter perfectas substanctias esse potest per accidentales qualitates aut per materiam.

347 Sed solum per differentiam specificam, siue formam, substantialem.

348 Non est autem forma propter materiam, sed magis econuerso differunt, enim membra leonis, à membris Ceruì, quia anima differt ab anima.

349 Ne sic sit specifica differentia inter Angelum, & animam propter hoc eorum operationes, ac potētias specie differre fatemur.

350 Pōt etiā sine præiudicio defendi, Angelos in eadē specie multiplicari posse, si Damasceno est credendū.

351 Non enim Angeli quidditati repugnat communicari, & sic in eadem specie multiplicari.

352 Non repugnat sibi talis communicatio propter perfectionem aut imperfectionem.

353 Quandoquidē diuina natura pluribus psonis nō cōicaretur nec natura generabiliū ac corruptibilium.

354 Esto qđ natura diuina sola indiuisibiliter cōmunicet, omnis autem natura creata cum sui diuisione.

355 Ita etiam nulla natura est de se hæc singularitate non superaddita naturæ, nisi diuina.

356 Non enim natura, aut quidditas creata est de se vna, aut plures, singularis autem vniuersalis, vt optimè Auicennas inquit.

357 Vnde in quidditate creata, aliquam vnitatem reperiri est necessarium, minorem vnitate numerali.

358 Quæ vnitas est posterior quidditate ipsa, & ab eadem distincta, ac prior numerali vnitate.

359 Illaq; vnitas dicitur ipsi naturæ proportionata, eique conuenit in secundo modo dicendi per se tanquam passio eius.

360 Hæc autem vnitas numeralis, ab illa minori vnitate distincta non est existentia naturæ, vt aliqui arbitrantur.

361 Existentia enim in quidditate creata non est ex se distincta: immo distinguitur ad essentiarum distinctionem.

362 Neque negatio est fundamentum distinctionis numeralis in eadem specie.

363 Prima enim substantia, cum sit magis substantia, q̄ secunda non potest constitui in tali esse indiuiduali per

li per solam negationem, sed per aliquod positiuū.
364 Neque hoc positiuum ac numeraliter distinctiuum, quantitatem esse arbitramur.
365 Quantitas enim substātia posterior esse videtur, ideo prius est distinctiuum posterioris, & non è contra.
366 Neque materia aliquo modo distinguendi principiū videtur, cum reuerentia loquendo.
367 Si enim Arist. credimus, in fundamento naturæ nihil est distinctum.
368 Rectius igitur cum Scoto tenēdum arbitror, tale principium numeraliter distinctiuum, esse differētiam indiuidualem, quam ipse hecheitatem vocat.
369 Quæ ab vltima realitate naturæ accipitur, atque ab illa distincta.
370 Ista enim realitas est maior vnitate numerali naturæ atque ipsa posterior.
371 Ac quemadmodū genus in species diuiditur per specificam differentiam, cum non sit ex se diuisum.
372 Ita species indistincta numero diuiditur ꝑ huiusmodi numeralem differentiam, cum non sit ex se diuisa.
373 Per hāc enim dicitur indiuiduum alicuius speciei indistinctum à se & à quocunque alio distinctum.
374 Cum igitur neque materia, neque quantitas quæ Angeli naturæ repugnant sint principium distinctionis numeralis.
375 Conuenientissime assignari potest Angelorum multiplicatio in eadem specie per huiusmodi differentiam indiuidualem.
376 Cum qua multiplicatione saluatur etiā Angeli simplicitas ac incorporeitatis ratio.
377 Est enim ex sui natura simplex purus actus, non cōpositus aut componibilis.
378 Exquo Platonis opinionem vt falsam reicimus, qui dicit Angelos esse corporeos, ad cuius mentem aliquando Augustinus locutus fuisse videtur.

379 Cum enim simplices spiritus dicantur sensibilibus ac naturulibus, corporibus naturaliter vnitis ipsos carere est necessarium.

380 Nec habere possunt corpora eis inseparabiliter alligata, sicut falso in argumentis quidam esse putant.

381 Possunt tamen voluntarie sibi assumere corpora, aut viuentia aut cadauera, aut nuper ex elementis cōpacta.

382 Corpora tamen viuētia, aut cadauera, non boni Angeli, sed mali sibi assumūt, ad hominum deceptionem, aut ad aliquod facinus perpetrandum.

383 Angeli tamen boni cum omnes sint spiritus administratores in ministerium missi.

384 Dicta corpora minime assumunt, nec eis conuenit propter eorum puritatem, & excellentiam.

385 Sed à Deo missi in hominum ministerium: licet eis apparere hominibus solummodo in corporibus effigiatis humana effigie, cum nihil aliud sit ei necessarium ad ministerium suum exercendum.

386 Quod quidem corpus opere suo formare potest ex aere cum aqua cōdensato, & mixtione vaporis aquę atque terrestris.

287 Cuiusmodi fateor fuisse corpus assumptū à Raphaele Archangelo in ministerium Tobiæ misso.

388 Possunt etiā Angeli tam boni, quà mali in assumptis corporibus exercere opera vitæ, licet non omnia.

389 Nec tñ proprie dicunt loqui in dictis corporibus tñ sonos in aere formant similes humanis vocibus.

390 Cum etiam habeant perfectam rationem personæ: in vltima attualitate subsistentis.

391 Non possunt dictis corporibus vniri vt forma materiæ, nec vt perficiens perfectibili.

392 Sed solum eis vniuntur vt motor mobili ac vt agens istrumento.

393 Nec propter Angeli simplicitatem, omnē prorsus ab eo com-

eo compositionem secludimus.
394 Constat enim ex actu & potentia sicut ex duabus rea litatibus, vt vult D.Thomam : aut ex vna tantum vt placet Scoto.
395 Non enim in tota entis latitudine potest creatura aliqua omnino simplex reperiri.
396 Quandoquidem vt bene sentit Auer. nulla intelligentia libera est a potentia nisi prima.
397 Insuper propter molis corporeæ carentiã, non necessario Angelũ in loco collocamus, sicut alia corpora.
398 Poterat enim Deus Angelum creare, ante creationẽ cuiuscunque corporis.
399 Sicut etiam potest ipse Angelus esse, & fieri extra omnem corpoream creaturam.
400 Cum autem sit creatura finita, & limitata, non repugnat sibi in loco esse.
401 Immo potentialitas est in ipso, essendi in aliquo corpore continente.
402 Nec etiam per operationem esse in loco dicimus, sed per sui naturam, atque præsentialitatem.
403 Non enim facit distare latera corporis continentis.
404 Nec facit in actu superficiem continentem.
405 Ideo non oportet ipsum esse in loco in actu.
406 Nec in loco quantunqumque magno esse potest, cum non sit infinitæ virtutis.
407 Nec etiam quantuncumque paruo cum non possit esse in minori loco, quam sit locus adæquatus suæ naturali virtuti.
408 Vtrum autem possit esse in puncto, vt in loco, dubium est: non. n. apparet ratio necessaria pro, & contra.
409 Nõ enĩ occupat locũ sicut corpus, nec causat vmbrã.
410 Nec habet partem, & partẽ in diuersis partibus loci.
411 Immo tot⁹ est ĩ toto loco, & tot⁹ inqualibet parte loci.
412 In diuersis locis sibi adequatis minime esse potest.
413 Vtrum autẽ possit esse in diuersis locis discõtinuis, & in adæ-

in adæquatis, non apparet ratio pro vtraq; parte.

414 Sic etiã sub dub io relinquitur, an plures Angeli in eo dem loco esse possint.

415 Potest insuper de loco ad locũ moueri motu cõtinuo.

416 In quo cum sit potentia passiua essendi in loco, ita etiam vt possit esse intermino motus.

417 Et percurrens spatium, lineã in spatio describere põt.

418 Quæ non constabit ex punctis, sicut nec etiam linea à corpore in spatio descripta.

419 Et si non repugnat suæ naturæ moueri, nec ei repugnabit aliquod accidens reale de nouo acquirere.

420 Sed vtrum in istanti moueri possit, in qua istant anea mutatione includat tota realitas motus successiui.

421 Et dum successiue mouetur est partim intermino à quo, & partim intermino ad quem.

422 Licet ipse non sit quantus, nec habeat partẽ, & partẽ.

423 Et cum operatio cuiuscunque rei præsupponat esse, ideo postquã de natura atq; essentia Angeli disputauimus ad eius indagãdã operationẽ accedimus.

424 Est enim angeli duplex operatio, immanens scilicet, & transiens.

425 Operatione transeunte ipse producit aliquem effectũ visibilem, aut inuisibilem in subiecto extraneo.

426 Operatione autem immanente, effectum in se ipso producit.

427 Essentia enim intellectualis naturæ operatur mediante potentia, quæ est intellectus, memoria & voluntas.

428 Quæ quidem potentiæ sunt eiusdem naturæ & eiusdẽ substantiæ cum sua essentia, nõ autem accidentia.

429 Quæ etiam interesse, & ab earum essentia formaliter tamen distinguuntur.

430 Prima Angeli Porentia, ordine quodam est intellectus ratione cuius dicitur natura inrellectualis.

431 Hac enim de causa prima eius operatio ab huiusmodi po-

modi potentia proficiscitur, quæ est intellectio, aut cognitio siue notitiam.

432 Paritur enim notitia secundũ Augustinum excognoscente & cognitio idest ex potentia & obiecto.

433 Ideo cum triplex sit obiectum cognoscibile ab intellectu Angeli scilicet sua essentia, Deus ac obiectum creatum à se distinctum,

434 Necesse est ab eius intellectu tres distinctas operationes proficisci, quibus ista obiecta attingere possit.

435 Circa cognitionem proprij obiecti dicimus Angelum seipsum cognoscere per propriam essentiam, vt per rationem formalem cognoscendi se ipsum.

436 Hoc enim modo vt inter ipsius essentiam, & intellectum non sit aliquod medium repræsentatiuum, vt formalis ratio cognoscendi eam.

437 Et si possit se ipsum cognoscere per speciem aliquam, suam essentiam representantem; hoc erit in alio cognitionis genere.

438 Nec talis cognitionis solus intellectus erit causa, nec sola essentia, sed vtrunque simul constituunt vnam causam totalem.

439 Nec etiam identificatur cum eius essentia, sicut potentiæ: est enim accidens de prima specie qualitatis.

440 Licet ad mentem philosophi hoc substineri possit, cum secundum ipsum, In separatis à materia idem est quodquidẽ est cum eo cuius est; similiter intelligens & intellectum.

441 Dicimus etiam quod talis cognitio, aut per essentiã, aut per speciem est ei naturalis, non autem supernaturalis.

442 Quo autem ad diuinum obiectum, potest Angeli intellectus habere naturalem diuinæ essentiæ cognitionem.

Eamque

443 Eamque distinctè simul cognoscere arbitramur.

444 Non enim per propriam essentiam, nec etiam per habitum scientialem vt vult Henricus.

445 Sed per speciem sibi à Deo concreatam, naturaliter, & distinctè Deum repræsentantem.

446 Et si possit Deus ex se illum actum causare in intellectu Angeli, est tamen species illa necessaria.

447 Est enim necessaria species intelligibilis in intellectu creato non solum vt obiectum sit sibi præsens, sed propter aliam causam.

448 Sed caue ne dicas propter hoc Angelũ per talẽ speciem cognoscere Deum Trinum.

449 Qualiter autem talis species possit representare diuinam essentiam videbitur.

450 Quæ etiam & si sit magis similis alteri rei creatæ, quã illi essentiæ, non tamen aliquid aliud ab essentia potest representare.

451 Circa alia obiecta creata: dicimus Angelum cognoscere naturaliter omnes quidditates creatas alias ab essentia sua.

452 Non enim per habitum scientialem sibi innitum, vt vult Henricus, sed per species quidditatum vt vult Scotus.

453 Fuerunt. n. omniũ quidditatum species concreate intellectui cuiuscunque Angeli, per quas omnes possunt naturaliter & distinctè illas cognoscere, vt ꝑ rationes cognoscendi.

454 Propter quod non dicimus Angelum superiorem per pauciores cognoscendi rationes cognoscere tot quidditates quor inferior per plures.

455 Aequaliter autem sunt species concreatæ in intellectu Angeli superioris & inferoiris.

456 Nec per continuos actus cognoscendi quidditates creatas põt generari in intellectu Angeli habitus à specie distinctus sicut in nobis.

Est enim

457 Est enim Angeli intellectus ad huiusmodi actum naturaliter inclinatus ac summe determinatus.
458 Qui etiam actus non est idem cum specie, sed diuersus.
459 Alia enim præsentialitate obiectum cognoscibile est præsens intellectui Angeli, per speciem, & alia per actum.
460 Nec si contineat Angelus perfectionem omnium quidditatum, fas erit dicere illas per species non cognoscere.
461 Qui etiam in cognitione vespertina potest proficere accipiendo cognitionem à rebus.
462 Nec solum in cognitione abstractiua per species rerum, sed etiam in intuitiua in existentia rerum.
463 Non enim species omnium rerum fuerunt in intellectu Angeli concreatæ, vt in ipsis non possit proficere.
464 In matutina cognitione minime proficiscere potest, nec etiam in meridiana, quam Theologi vocant.
465 Et si in libro de causis dicatur, q Angelus est plenus formis; non propter hoc tollitur quòd possit in nouam rerum cognitionem proficere.
466 Nec propter hoc Angelū à rebus sensibilibus dicimus dependere.
467 Quo ad operationes verò voluntatis, dicimus beatitudinem in voluntatis operatione consistere.
468 Tamen omnes Angeli vniformes creati fuerunt, non beati, nec miseri.
469 Nec si tam bonos quam malos in primo instanti beatos fuisse dixerimus, nobis ipsis aduersari videbimur.
470 Licet boni prius meruissent beatitudinem, quam ipsam accepissent.
471 Hoc idem Augustinum sensisse videtur, dum dicit Angeli qui sancti perstiterunt, vitæ beatæ merce-

dem accipere meruerunt.

472 Propterea tam bonos, quam malos, aliquas morulas viæ habuisse fatemur.

473 Quæ morulæ non sunt diuersa istantia temporis discreti, vt quidam opinantur.

474 Sunt enim secundum Scotum, diuersa instantia, siue diuersa nunceui.

475 Quas quidem morulas tres tamen fuisse tenemus, tutiorem viam sectando.

476 In quarum prima omnes vniformiter in gratia creati fuerint tam boni, quam mali.

477 Fuit enim Deus (secundum Augustinum) simul condens Angelorum naturam, & largiens gratiam.

478 In secunda vero viæ mora omnes fuerunt difformes boni enim vltimate meruerunt, mali autem vltimate demeruerunt.

479 Nec puto tenendum esse cum Magistro Sentẽtiarum dicente, Angelos modo mereri beatitudinem, quã prius acceperunt, per obsequium hominibus impensum.

480 Tertia autem mora viæ fuit finalis distinctio inter bonos & malos: illi enim steterunt, isti autem ceciderunt.

481 Reperit enim Deus (vt inquit Iob) in Angelis suis prauitatem, in qua perstiterunt vsque ad terminum viæ.

482 Quorum caput fuit lucifer, qui secũdum Bernardum Dei æqualitatem appetijt, dum similis altissimo fieri voluit.

483 Propter quod, verum est Augustini dictum; quòd scilicet Diabolus elatione cecatus appetijt esse vt Deus.

484 Neque erat hoc sibi impossibile: quandoquidem secundum ipsum Augustinum potest voluntas vti fruendis, ac frui vtendis.

Et si

485 Et si secundum philosophum voluntas non sit impossibilium: potuit tamen lucifer hoc velle.

486 Cuius primum peccatum, ac sequacium superbia fuit dicente Augustino lucifer statim factus à luce veritatis se auertit superbia tumidus.

487 Tamen principaliter lucifero tribuitur qui secundum Augustinum appetijt esse vt Deus, & omnibus præesse.

488 Nec videatur incommodum si secundum Scotum dixerimus primum peccatum luciferi ad luxuriam reduci.

489 Isti enim fuerunt illi duo amores, qui secundum Augustinum fecerunt sibi illas duas ciuitates.

490 Habuerunt enim omnes appetitum inordinatum pro priæ excellentiæ, appetentes propriam libertatem, subtrahentes seipsos à Dei obedientia.

491 Omnes etiam alij mali Angeli superbiæ luciferi consentientes ac in seipsis superbientes, simul cũ ipso sunt igni æterno destinati.

492 A quò igne perpetuo cruciantur, licet sit corporeus, ipsi autem incorporei.

493 Nec si alij ex peccato luciferi moti sunt ad peccandum, eorum peccatũ est remissibile plusquam peccatum luciferi.

494 Cuius malitia Secundum Bonauenturam processit secundum triplice statum. s. initium, augmentum, & complementum.

495 Habuit enim initium in præsumptione, de seipso nimium præsumendo.

496 Habuit Augmentum in ambitione, cœpit augmentum in ambitione, dum præsumens appetijt quod impossibile erat.

497 Habuit autem complementum in odij & inuidiæ affectione.

498 Sed vtrum primum peccatum luciferi fuerit grauissi-

mum disputabitur.

499 Potest autem lucifer, & quilibet malus Angelus habere aliquos bonos actus voluntatis super obiectum conueniens.

500 Cum hoc tamen semper est in malo obstinatus, ipseque & Angeli eius semper in malitia crescunt.

De Subcælesti Hierarchia in Vniuerso constituta.

501 Constituta est in vniuerso hierarchia subcælestis, quæ visibilis est, ac intellectualis mixta.

502 Propter quod à supercœlesti, & cœlesti distinguitur, quæ inuisibiles ac mere intellectuales dicuntur.

503 Possumus in hac hierarchia collocare totam humanam speciem ex anima & corpore constitutam.

504 Tamen cum hierarchia secundum Dionysium sit ordo quidam & sacer principatus per huiusmodi hierarchiam solam fidelium ecclesiam intelligimus.

505 Quæ iure optimo dicitur ordo,& sacer principatus cũ ex rebus sacris constet, omniaque in ea sint Deo disponente ordinata.

506 Est enim ordinata & instituta instar supernarum hierarchiarum, dicente Gregorio in moralibus, ordo quidem cœli in terra ponitur.

507 A supercelesti hierarchia est instituta, & roborata, à cœlesti autem ministrata.

508 Dicitur Ecclesia militans, quæ est viatorum, ad distinctionem triumphantis Ecclesiæ quæ est comprehensorum.

509 Quæ militans & visibilis dicitur, imo necessario ponitur, quidquid dicat ineptus Caluinus.

510 Quæ etiam sic à Theologis describitur; est congregatio omnium fidelium viatorum sub Christo militantium.

Vnde

511 Vnde ab huiusmodi hierarchia, omnes infideles, hæreticos atque cunctos à catholica veritate deuiantes tanquam non homines excludimus.

512 Extra quam salutem minime inuenire posse fatemur.

513 Quæ in Abel initiũ habuit, et usque ad diem cõsummationis permanebit.

514 In omnibus tamen statibus sub vno capite militauit, qui est Christus Iesus.

515 Quæ tamen in nouo testamento est roborata magis, ac magis firmata, atque maioris authoritatis.

516 Quæ etiam cum à Spiritu sancto sit edocta, atque illuminata, in nullo potest errare.

517 Cuius authoritas tanta est quod supra Euangelij authoritatem præualere Apostolus dixerit.

518 Licet de intrinsecis, & inuisibilibus iudicare non possit, cum visibilis existat.

519 Et propter hanc causam caput visibile in sua hierarchia habere oportet, qui sit summus ac sacer princeps.

520 Qui princeps, summus Hierarchia, vel summus Pontifex dicitur.

521 Nec si Christum caput Ecclesiæ dixerim, monstrum ipsam confiteri, quasi duo capita habentem erit necesse.

522 Qui etiam Pontifex dum canonice est electus, legitimus Christi Vicarius, ac Petri Successor dicitur.

523 Cuius authoritas cum sit suprema in terris ad ipsum spectat de omnibus iudicare, vltra quem non est legitima appellatio.

524 A quo quasi à capite in membra omnes authoritates omnesque ecclesiastici ordines diffunduntur.

525 Nec solum in spiritualibus, verum etiam in temporalibus dominium sibi à Christo traditũ esse fatemur.

526 In omni enim statu in Dei Ecclesia fuit Regnum, & Sacerdotium.

Quod

527 Quod quidem in ueteri lege in Moyse & Aaron præfigurabatur.

528 Insuper, cum dictus Pontifex sit à Spiritu sancto edoctus nequaquam errare posse fatemur.

529 Ad quem etiam pertinet omnia conciliorum decreta approbare.

530 Absque cuius authoritate nullum cōcilium legitimè congregatum dicimus.

531 Nec aliquod Concilij decretum valere, nisi eius authoritas roboratum dicimus.

532 Arma etiam quibus Ecclesia militans defenditur sunt septem sacramenta à Christo instituta.

533 Quam necessarium fuit post lapsum in omni statu aliquibus Sacramentis fuisse munitam.

534 Sacramentum enim erat in lege scripta circuncisio.

535 In lege autem naturæ erat aliquod Sacramentum circuncisioni correspondens.

536 Quæ Sacramēta necessaria fuerunt in omni statu post lapsum primi hominis.

537 Et sicut circuncisio erat instituta ad expirationem culpæ originalis, sic Sacramentum in lege naturæ sibi correspondens.

538 Quæ institutio secundum Bonauenturam decebat Deum propter sui misericordiam, iustitiam, ac sapientiam.

539 Decebat ex sui misericordia vt hominem lapsum per sensibilia signa adiuuaret.

540 Ex iustitia decebat, quæ in peccatore exigit humiliationem, qua homo ad gratiam disponitur.

541 Ex Sapientia autem, vt sicut homo lapsus à visibilibus sumpserat morbi occasionem, sic à sensibilibus sumeret occasionem remedij.

542 Propter quod Sacramentorū institutio, solūmodo Deum decet, non autem hominem, neque Angelum.

543 In lege autem veteri circuncisio maxime viguit, & gratia

gratia conferebatur in ea.

544 Et forte non erat necessarium, quandoquidem iuxta aliquos potest deleri peccatum originale absque gratiæ infusione.

545 Quæ circuncisio in institutione baptismi à Christo euacuata fuit.

546 Virtute cuius maior confertur gratia, quam in circuncisione.

547 Qui etiam habet vim aperiendi ianuam cœli cuiusmodi non erat circuncisio.

548 Omnia tamen Sacramenta cuiuscunque legis à passione Christi efficaciam habuerunt.

549 Sacramenta autem nouæ legis septem tantũ sunt à Christo instituta, nec plura, nec pauciora.

550 Quæ sub vna tantum diffinitione comprehenduntur sufficienter à Scoto assignata.

551 Est enim Sacramentum diffinibile, licet non sit per se vnum.

552 Sunt etiam Sacramenta conuenienter à Christo in rebus sensibilibus instituta.

553 Ac etiam ad diuersos effectus ordinata.

554 Quæ omnia non solum ex opere operante, verum etiã ex opere operato, virtutem conferendi gratiam habent.

555 Quam etiam effectiue causant, nec doctori subtili contradicimus.

556 Inter quæ magis ad salutem necessaria, baptismum & pœnitentiam esse fatemur.

557 Præstantissimum autem omnium est Eucharistiæ Sacramentum.

558 Cuius differentia ab aliis sacramentis per optime à Sacro Tridentino concilio assignatur. Sess. 13. capitulo 3.

559 Quod quidem miro ordine fuit à Christo in vltima cœna institutum in memoriã suorum mirabilium.

In cuius

560 In cuius institutione omnes ritus Sactificiorum veteris legis terminati fuerunt.

561 Materia autem huius Sacramenti necessario est panis triticeus, ac vinum naturale.

562 Quod si infermentato, & non in azimo celebretur efficitut vtique Sactamentum.

563 Et licet consecratio panis, & vini requirat materiam & fotmam diuersam, non ptoptet hoc eucharistia etit duo Sacramenta, sed vnum.

564 In cuius consecratione, ac virtute verborum fit mirabiliter transubstantiatio, quæ non communicat cũ aliqua specie mutationum naturalium.

565 Conuertitur ibi panis in totum Corpus Christi, ac vinum in eius Sanguinem.

566 Nec tamen panis & vini substantia temanet, post conuetsionem, sed vtriusque accidentia tantum.

567 Nec si virtute verborum consecrationis panis sit solum Christi corpus præsens in illis speciebus; sanguinem, animam, atque diuinitatem ibi adesse negamus.

568 Similiter sub speciebus vini adest corpus etiam, anima, atque diuinitas.

569 Non.n.verba consecrationis panis, & vini, hoc distinguunt, quandoquidem manet totus Christus sub vrraque specie.

570 Nec fracto Sacramento in partes quantuncumque paruas frangitur corpus Christi immo tantum est sub fragmento, quantum toto tegitur.

571 Tantam etiam quantitatem illud corpus obtinet sub qualibet parte, quantam obtinuit Christi Corpus dum ab ipso instituebatur.

572 Quod nec augetur ex multaruin hostiarum confectatione, nec minuitur ex ipsarum sumptione.

573 Est etiam simul & semel in cœlo, & sub speciebus panis & vini.

Nec si

574 Nec si totum corpus sub illis speciebus existat, sicut alia corpora locum occupare dicimus.

De vniuersi productione.

575 Totum hoc vniuersum in tempore productum dicimus iuxta Theologorum mentem.
576 Philosophice etiam asserere possumus ab æterno fuisse productum, secundum mentem Aristotelis.
577 De possibili autem Theologice asserimus, ipsum potuisse, produci sine principio durationis.
578 De facto tamen magis opinionem Platonis ad veritatem accedentem amplectimur, dicentem, mundum esse genitum quàm Aristotelis.
579 Cum enim omnia fuerint in tempore producta dicimus etiam ordinate à Deo omnia producta fuisse.
580 Et cũ dicat Scriptura diuina, quòd in principio Deus creauit cœlum, & terram.
581 Iuxta glossæ expositionem, dicimus quatuor fuisse à Deo de nihilo producta ante vniuersæ molis constructionem, s. Angelos, tempus, Cœlum empyreum, & primam materiam.
582 Vel si cum Ambrosio asserere voluerimus Angelicam naturam ob sui excellentiam, multo tempore, ante aliarum rerum productionem conditam esse, veritati non contra dicimus.
583 Tamen cum hoc non sit reuelatum, nec in scriptura expressum, libere vnusquisque in hac re quod voluerit sustinere potest, vt Augustinus inquit.
584 Dummodo spirituales substantias, Deo cœternas non faciat.
585 Per Cœlum igitur cum Augustino intelligere volumus aut spirituales substantias, aut cum ipsis empyreum cœlum.
586 Per terram autem primam materiam, ex qua omnia alia

nia alia sunt producta.

587 Erant enim formæ,& species omnium rerum confusæ & indistinctæ in ipsa corporali substantia.

588 Quamobrem simul omnia in ipsa à Deo fuerunt producta tanquam in magna mole, quæ postmodum ab ipso distinctionem sumpserunt.

589 Hæc enim erat terram inanis, & vacua, quæ secundum Strabum dicebatur in vtilis, & in fructuosa.

590 Nec forsan ab Anaxagoræ sententia in hoc discrepamus, qui vniuersi productionem chaos præcesisse dicebat.

591 Et vt Augustini sententiam prosequamur, aqua superquam spiritus domini ferebatur, erat ipsa tota corporalis materia.

592 Vt insinuaret vnde facta sunt omnia, quæ ex humida natura, per species varias in terra formari videmus.

593 Vel etiam (secundum eundem Augustinum) per aquas, spiritualis vita intelligitur, ante cõuersionis formam quasi fluitans.

594 Sequẽdo etiam Bedæ opinionem, dicimus quod cum cœlo duo elementa mũdi creata sunt, scilicet aqua & terram.

595 Quibus aer, & ignis commixti erant, ita vt calida pugnarent frigidus, & humentia siccis.

596 Aquæ enim tanta altitudine totam terræ superficiẽ tegebant, vt ad illum locum vsque pertingerent, vbi nunc vsque super firmamentum partim resident.

597 Per piritum Domini, vt Hieronymus ait, non spiritum mundi intelligimus, aliqui dicunt.

598 Sed Spiritum sanctum, qui est omnium viuificator, conditor, atque Deus.

599 Ipse enim, vt in hæbreo habetur, merephet idest incubabat

babat, vel fouebat, more volucris oua calore animantis.

600 Virtute enim diuina species vniuersi ab illa mole distinguebantur, & diuidebantur à tenebris quæ erant super faciem abyssi.

De vniuersi ordine, & distinctione in operibus sex dierum.

601 SEx dierum opificio totam vniuersi machinam Deus perfecit, diuidendo, & segregando rerum species.

602 Qui dies erant in temporis successione distincti, non solum secundum modum intelligendi.

603 Prima enim die lucem produxit, tanquam vniuersi ornamentum & decorem.

604 Et merito vniuesi ornatus à luce inchoatur, vt factoris essentiam demonstraret.

605 Ac etiam vt primæ creaturæ excellentiam insinuaret

606 Quæ lux quæ secundum Augustinum fuerit corporalis, non erat lux solis, lunæ, uel stellarum, cum in illa die non fuissent producta.

607 Quæ etiam, vt idem Augustinus sentit, superiores tãtum illustrabat, non autem inferiores.

608 Motu enim suo diem artificialem causabat, licet dies sit latio solis super terram.

609 Propter quod dicitur, quod appellauit lucem diem, & tenebras noctem.

610 In illo etiam triduo ante solis productionem, poterat diem naturalem causare.

611 Lux proinde in corporali substantia, non forma substantialis, sed qualitas sensibilis dicitur.

612 Quæ inter omnes sensibiles qualitates principem, obtinet locum.

613 Ipſa enim ne dum ſuperiora, & inferiora corpora ambit, verum etiam eius nomine ſuper cœleſtia appellant.

614 Habet etiam calefaciendi virtutem per reflexionem, vt Auer. ait.

615 Nec eius motus eſt inſtantaneus, vt aliqui dicunt, licet ſicut videatur.

616 Vbique enim abſque ſui diminutione ſeipſam diffundit.

617 Dicitur communiter qualitas actiua corporis luminoſi, ſicut calor ignis.

618 Quæ etiam in corpore traſparenti lumen vocatur, ſplendor autem in terſo.

619 Propter quod ab Ariſt. dicitur lumen eſt actus, ſecundum quod eſt diaphanum.

620 Siue eſt lucentis corporis præſentia.

621 Non enim eſt in genere ſubſtantiæ, ſed qualitatis, ſicut lux.

622 Et vt ſubtiliter Sco. ait, non eſt ſubſtantia ſpiritualis, cum ſit extenſibile.

623 Neque eſt corpus protenſum de cœlo ad terram, vt dicebat empedocles.

624 Nec cum Democrito dicimus, eſſe quaſdam deciſiones corporum athomalium defluentium à corpore lucido.

625 Nec oportet aerem localiter moueri adueniente lumine.

626 Vel non moueri ipſo recedente, vel non adueniente.

627 Et ſecundum eundem Sco. dicitur lumen intentio, ſeu ſpecies ſenſibilis ipſius lucis.

628 Eſt inſuper per ſe viſibile, ac etiam videndi ratio.

629 Quod etiam per radiorum reflexionem calefacit.

630 Et ſi color obiectum viſus dicatur, tamen à lumine, & à luce, vt placet Auerroi.

Lux

631 Lux enim ſecundum Auempacem largitur coloribus, habitum, & formam, ſed contrarium cum Auerr. affirmamus.

632 Colores enim in obſcuro ſunt actu viſibiles, non autem potentia tantum.

633 Et, vt Auer.ait, lux eſt per ſe viſibilis, color autem mediante luce.

634 Quæ quidem non eſt in oculo per naturam oculi, vt vult Com. ſed intra ipſum ab extrinſeco.

635 Licet ſecundum ipſum color non de neceſſitate moueat non lucidum, ſed non coloratum.

636 Propter quod ſuſceptiuum coloris, non oportet eſſe non lucidum; ſed non coloratum.

De operibus ſecundæ diei.

637 POſuit Deus ſecunda die firmamentum in medio aquarum, quod diuidebat aquas ab aquis.

638 Aquæ enim illæ, quæ ſupra firmamentum remanſerunt, non ſunt aquæ elementares, vt quidam dixerunt.

639 Quandoquidem ſi aer, vel ignis nō poſſunt eſſe ſuper firmamentum, multo minus aqua elementaris, quæ grauior exiſtit.

640 Igitur per aquas illas cōmuniter Theologi chriſtallinum intelligunt.

641 Quod propter aquæ ſimilitudinem, & influentiam aquæum cœlum appellatur.

642 Propter quod, vt dicit Liranus, equiuoce dicitur aqua de illa, & iſta: illa autem eſt de natura cœleſti, hæc autem de natura elementari.

643 Quæ aquæ erant commixtæ inter ſe ante opus huius diei.

644 Eſt inſuper cœlum illud motu velociſſimum, atque ad inferiora virtutis influxiuum.

Nec

645 Nec solum hoc ad opus secundæ diei pertinet, sed etiam, vt Liranus ait, distinxit corpora cœlestia ab elementis.

646 Propter quod non recte sentiunt, qui dicunt, non esse productum aliud cœlum, in quo sint planetæ, nisi firmamentum.

647 Produxit enim Deus simul cum firmamento septem planetarum orbes.

648 Ac supra christallinum, & infra empyreum, primum mobile collocauit.

649 Fit enim spetialis mentio de firmamento tanquam magis astris decorato, & vt ad quod magis visio terminatur.

650 Et, vt Augustinus ait, firmamentum dicitur, non propter stationem, sed propter firmitatem, & intransgressibilem terminum superiorum, & inferiorum aquarum.

651 Quod etiā cum alijs corporibns cœlestis, ac cum sphæris planetarum non est eiusdem speciei.

652 Sicut nec omnia cœlestia corpora eiusdem speciei existunt.

653 Quæ etiam si simplicia corpora dicuntur, materia omnino carentia secundum Arist.

654 Quorum materia eiusdem rationis cum materia inferiorum existit, secundum Theologorum mentem.

655 Nec propter hoc generabilia, aut corruptibilia videantur.

656 Quorum forma non est propria intelligentia vniuscuiusque orbis, vt quidam arbitrantur.

657 Sed forma propria, qua corpus quodlibet constituitur in tali esse.

658 Illaque corpora propter eorum excellentiam, alia simplicia corpora superantur, in substantia, situ, quantitate, figura, qualitate, & motu.

In sub-

659 In substantia quidem cum non sit generabilis, aut cor ruptibilis, aut alterabilis, neque pars mixtionis alicuius.

660 Nec est de natura ignis, vt Anaxagoras, & Plato posuerunt.

661 Sed qua ratione possit dici eiusdem naturæ cum elementis, disputabitur.

662 Dicitur etiam cœlum secundum Auerr. magis formæ propinquum, quàm materiæ: elementa autem ma gis propinquam materiæ, quam formæ.

663 Est insuper corpus animatum, vt Alexander te-net.

664 Non autem animal vt Simplicius imaginatur, sed vt Auerr. & Alexander.

665 Sed quo pacto Aristotile corpora cœlestia aliquando animalia vocasse videatur, disputabitur.

666 Situ quidem elementa excellunt; dixtant enim maxime à centro terræ, ac à conuexa superficie ignis.

667 Continent enim omnia alia corpora, nec ipsa ab aliquo continentur.

668 Sed quo pacto centrum terræ, locus supernorum corporum dicatur, disputabitur.

669 Excellunt insuper, quantitatem, & figura, cum oĩa superna corpora sint sfæricæ figuræ.

670 Quæ omnibus alijs figuris est sublimior, atque excellentior.

671 Propter quod terra tota est velut punctus respectu circunferentiæ cœli.

672 Et merito quidem: nobilissimo enim corpori nobilissima competebat figura.

673 Elementa autem per maiorem, & minorem accessum ad illa corpora habẽt maiorem, vel minorem sphæricitatem,

674 Ac proinde cum omnia cœlum contineat necesse est

talem

talem habere figuram.

675 Figura enim sphærica omnium est capacissima.

676 At cum elementa, in substanria, situ, & figura superat, necesse est in motis etiam superare.

677 Mouetur enim cœlum in circulo,nec alium sibi motũ vendicare porest.

678 Triplex enim localis motus ab Aristotile optime assignarur, scilicet à medio, ad medium, & circa medium.

679 A media leuia mouentur, ad medium grauia, circa medium aurem corpus nec graue, nec leue.

680 Et quanro cœlum elementa in naturæ præstanria superat, tanro eius motus morum elemenrorum.

681 Corpori enim sphæricitare carenti, circularis motus minime deseruire potest.

682 Et si sphæra ignis sub orbe lunæ in circulo feratur minime sibi connaturalis morus ille videtur, vt rectæ sensir D. Thomam.

683 Nec propter hoc motum illum violentum, aut non perperuum fateri oporter, sicut ipsemet dicir.

684 Perpetrarur enim motus sphære ignis, sicut & motus cœli.

685 Sed an cœli motus sit ei naturalis,ac carens cõtrario.

686 An etiam possit cœlum aliquando quiescere.

687 Illeque motus, iuxta Auer. sententiam, ex duabus motoribus componirur, quorum vnus est finite morionis, & est anima existens in eo.

688 Alter vero infinitæ motionis, & est potenria, quæ nõ est in mareria.

689 Ex quo concludo, secundum Scotum contra Zimaram, Deum non immediate mouere primum cœlũ.

690 Mouerur enim primus orbis à propria intelligenria separara à prima, quæ dicirur animæ illius orbis, sicut omnes alij orbes mouentur.

691 Mouet autem Deus, vt amatus, & desideratus, &

etiam

etiam effectiue.
692 Ad intelligentia enim primi orbis mouentur omnes alij orbes ab oriente in occidens super polos mundi, qui motus diurnus vocatur.
693 A propria autem intelligentia quilibet orbis mouetur ab occidente in oriens super polos zodiaci, qui proprius motus nuncupatur.
694 Nec iste motus violentus dicitur sicut nec ille.
695 Sed vtrum cœlum habeat finitatem suæ actionis?
696 Circulos enim eccentricos, vel epiciclos, quos Astrologi ponunt, minime necessarios ponimus ad saluandum motus planetarum.
697 Ponimus autem circulum zodiacum in duodecim signa distinctum.
698 Qui circulus merito à latinis signifer, ab Arist. autem circulus obliquus nuncupatur.
699 Dissecat enim æquinoctialem circulum, per obliquũ, cuius medietas ad arcticum est ob versu, altera autem ad antarcticum.
700 Præter hunc, in orbe stellato alium circulum, qui lacteus dicitur, ponimus, à Græcis autem galaxia, quidquid Arist. sentiat.
701 Superant postremo elementa in qualitate corpora illa, cum ex sui natura non sint calida, aut frigida.
702 Nec aliquam ex peregrinis impræssionibus nãciscuntur.
703 Ex qualitatibus autem naturalibus nullam habent, nisi lumen tantum.
704 Quo, tanquam instrumento eis accomodato agunt ad productionem, & conseruationem inferiorum.
705 Et vt placet Arist. non solum lumine, sed etiam motu agunt.
706 Quo cessante, inferiorum motus, & productiones cessare oportet.
707 Sed præter hæc agunt etiam, & influentia, vt instrumento

mento à motu, & à lumine distincto.

708 Ad hoc enim est ratio, quia ad ea, quæ generātur in visceribus terræ, non potest cœlum concurrere, motu aut lumine, ergo influentia tantum.

709 Insuper lumen, est qualitas sensibilis, non autem influentia.

710 Impeditur etiam lumē si aliquod corpus opacum interponatur, non autem influentia, si interponatur quodcunque corpus.

711 Est igitur influentia (vt fas est illam describere) qualitas quædam spiritualis nobis ignota, mediante qua diriguntur actiones quorumdam inferiorum.

712 Agunt præterea illa corpora in elementa quo ad eorum generationem, & alterationem.

713 Experimento enim comprobatur, quod accedente sole, & alijs stellis calidis ad zenith alicuius regionis, elementa superiora, ignis scilicet, & aer augentur.

714 Aqua autem & terra minuuntur, & conuertuntur in superiora.

715 Agunt etiam in elementa superiora quo ad loci mutationem, ignis enim & aeris pars superior ferūtur in circulo, & ad motum cœli.

716 Similiter cometæ, & aliæ impressiones ignitæ, quæ in superiori aeris regione generantur, tali motu feruntur.

717 Causa enim efficiens omnium metheora logicarum impressionum, est motus cœli, & virtus planetarum, atque astrorum.

718 Quarum materia est vapor, aut exalatio: quæ virtute astrorum eleuantur ad infimam, aut ad mediā, siue ad supremam aeris regionem.

719 Humidarum enim impræssionum est vapor: ignitarū autem est exalatio.

720 Ex quo fit, quod ex eadem exalatione cometa generatur,

ratur, cum sit impressio ignita.

721 Non enim est cometa pars aliqua cœli, aut plurium planetarum concursus, vt Anaxagoras, & Democritus autumabant.

722 Neque aliquis alius nouus planeta, q. æquali velocitate cum sole moueatur, sicut Pithagoras, & Hippocrates Chio somniabant.

723 Neque protendit cometæ apparitio principum mortem, aut bella, vt vulgares fabulantur.

724 Insinuat tantum copiam siccæ exalationis per aerem circunfusæ, uentorum impetum, ac terræmotus.

De operibus diei tertiæ.

745 IN opere huius diei à se inuicem distincta sunt elementa, atque in proprijs locis ordinata.

726 Fit autem in Scriptura specialis mētio de aqua, & terra, tanquam sensui magis manifestis.

727 Taliter enim Deus elementa in suis locis disposuit, vt superius elementum, inferius contineret.

728 Quæ ad decorem, & perfectionem vniuersi sunt necessaria, ac etiam ad mixtorum generationem.

729 Sunt enim formaliter in mixto, vt vult Auerroes non virtualiter sólum, vt volunt alij.

730 Ex quo teneo formā mixti esse superadditam formis elementorum.

731 Non enim differunt inter se elementa solum per primas qualitates, vt aliqui arbitrantur, sed per proprias, & ignotas formas.

732 Ergo melius est fateri cum Auerr. qualitates elementorum esse accidentia, quam substantias cum Alexandro.

733 Non potest vna qualitas esse in summo in duobus elementis: nec ambæ qualitates in summo in vno elemento, vt Auic. volebat.

734 Oportet igitur alteram qualitatem in summo habere, alteram autem in remisso.

735 Nec remissio quælibet est per contrarij admixtionem quidquid dicat Iacobus de Forliuio.

736 Est enim ignis in summo calidus, aer in summo humidus, aqua in summo frigida, ac terra in summo sicca.

737 Grauitas autem, & leuitas in elementis, non sunt actiuæ qualitates, sed illas insequuntur.

738 Quas omnes qualitates (cum sint primæ) actiuas esse defendo.

739 Est insuper ignis in summo leuis, terra autem in summo grauis, media autem, nec in summo leuia, nec in summo grauia.

740 Nec propter hoc caliditas ignis in propria sphæra est combustiua, sicut caliditas istius ignis.

741 Mouentur insuper elementa ad loca propria ex suo principio formali intrinseco, sicut grauia, & leuia.

742 Mixta verò à prædominante elemento.

743 Et si in operæ huius diei dicatur, quòd Deus appellauerit maria congregationes aquarum, non propter hoc omnes aquas salsedinem sicut mare habere dicimus.

744 Neque mare est elementum aliquod ab aqua distinctum.

745 Neque ex fontibus generatur, vt volebant Hesiodus, & Homerus, sed est coeternum elemento aquæ.

746 Potest enim secundum partes corrumpi, sicut alia elementa.

747 Nec augetur mare, ex concursu fontium & fluuiorum ad ipsum.

748 Nec ex sui natura habet salsedinem, quandoquidem elementa in sui natura sapore, & colore carent.

749 Nec talis salsedo causatur, ex eleuatione aquæ dulcis à

cis à sole, & in vapores resolutæ, vt aliqui arbitrantur.

750 Nequæ ex eo quod mare est terræ sudor (vt dicebat Heraclitus) salsedinem habet.

751 Melius igitur cum Arist. dicendum quod talis salsedo causatur ex mistione sicci terrestris adusti, cum humido aqueo

De operibus quartæ diei.

752 EX eadem substantia et natura, qua Deus secunda die produxit cælũ, plasmauit in opere quartæ diei solem, lunam, & stellas.

753 Quibus lucem illam distribuit secundum maiorem, & minorem gradum, quam prima die produxit.

754 Quamobrem falso imaginantur dicentes, lunam & astra non ex seipsis, sed tantum à sole lumen habere.

755 Quæ corpora luminosa sunt producta ad decorem vniuersi, & ad hæc inferiora in luminandum.

756 Nec omnia sunt collocata in orbe stellato (vt quidam ex verborum scripturæ interpretantur) sed in diuersis orbibus.

757 Luna enim sita est in primo orbe, sol in quarto, stellæ autem in octauo, & quisque aliorum planetarum in proprio, ac distincto orbe.

758 Sol enim in medio orbium situs est, vt princeps planetarum, ac vt fons luminis & caloris.

759 Qui merito pater generationis dicitur: qui etiam motu suo distinguit, horas, dies, & annos.

760 Per eius accessum, & recessum in circulo obliquo, causat generationem, corruptionem, calorem, & frigus.

761 Per spatium vnius anni percurrit duodecim signa Zodiaci: præest tamen leoni, vt proprio signo.

Cuius

762 Cuius proprium intereſt ſub ecliptica, à qua nunquã per aliquem gradum aberrat.

763 Reliqui autem planetæ, per plures, & pauciores gradus ab illa recedunt.

764 Patitur quidem eclipſis, non autem ſicut luna; quandoquidem conus vmbræ terræ illucuſque non poteſt pertingere.

765 Nec eius eclipſis eſt vniuerſalis, ſed in aliqua regione tantum.

766 Nec in plenilunio contingere poteſt, ſed ſolum in nouilunio, vel circa.

767 Ex quo conſtat eclipſim ſolis in morte Saluatoris, cũ fuerit in plenilunio, non naturalem, ſed miraculoſam fuiſſe.

768 Luna autem eclipſim patitur propter interpoſitionẽ vmbræ terræ, dum fuerit in capite, vel in cauda draconis.

769 Cauſat fluxum, & refluxum maris in illa regione in qua eleuatur.

770 Illaque pars maris in loco illo, qui directè ſupponitur centro lunæ, eſt altior quàm in qocunque alio loco.

771 Quæ & tumor maris vocatur, qui circuit tantam terram in tanto tempore, quanto luna circuit ſuum orbem per motum primi orbis.

772 Habet præcipuam actionem luna ſuper humida corpora, ſicut ſol ſuper ſicca.

De operibus quintæ diei.

773 IN opere huius diei ornata ſunt elementa media, aer ſcilicet, & aqua.

774 Ad quorum ornatum (ſecundum Liranum) pertinent illa quæ, mouentur in eis, ſcilicet aues, & piſces.

775 Nec ex vocibus ſcripturæ oporteat dicere, quod huiuſmodi

iusmodi animalia sint formata ex sola aqua.
776 Quandoquidem ex omnibus elementis sunt compacta, sicut alia mixta.
777 Fit autem (secundum Liranum) specialis mentio de aqua propter quandam conuenientiam cum illis.
778 Habet enim aqua humorem & vaporem; per humorem conuenit cum piscibus, per vaporem autem cum auibus.
779 Est enim aqua locus conseruatiuus reptilium, sicut terram animalium, & aer auium.
780 Sed an locus sit conseruatiuus locati disputatur.
781 Dedit etiam Deus cunctis viuentibus ad multiplicandas species, virtutem producendi sibi simile in specie.
782 Et sicut animalium sunt diuersæ species, ita diuersæ differentiæ specificæ, atque proprietates.
783 Quæ proprietates non distinguuntur realiter à suis subiectis, sed formaliter tantum.
784 Habent insuper animalia à natura vitam, & motum.
785 Vita enim secundum Arist. viuentibus est esse.
786 Motus autem actus entis in potentia vt in potentia.
787 Animalia enim secundum triplicem animam distinguuntur, & propterea sunt aut vegetantia, aut sensientia, aut intellectualia.
788 Animalia autem habentia vitam tantum potentiam animæ, non propriæ animalia vocantur secundum Them. sed animata viuentia.
789 Dicitur etiam animal (secundum Auer.) secundum totum, & non secundum parte.
790 Quod etiam secundum Arist. dicitur viuere dum nutritur.
791 Nec solum dicitur animal per quinque sensus, sed per vnum quandoque, sicut spongia maris.
792 Animalia verò habentia omnes sensus, possunt simpli-

simplicem rerum notitiam habere: atque complexam.

793 Possunt etiam reminisci, non tamen sicut homo.

794 Animalia longioris vitæ habent plus de calore, & de humido, quam de frigido & sicco.

795 Frigus enim secundum Arist. non ingreditur opus naturæ.

796 Calor autem est instrumentum animæ ad generãdum carnem.

De operibus sextæ diei.

797 IN operibus diei sextæ formauit Deus hominem, omnium creaturarum nobilissimum.

798 Ad cuius esse animam, & corpus produxit tanquam eius partes essentiales, hoc vt materiam, illam autem formam,

799 Quamobrem, non totum esse hominis est ab anima, vt falso dixit Franciscus Giorgius, sicut nec totum esse cuiuscunque quidditatis est à forma.

800 Est enim materia pars quidditatis, sicut & forma.

801 Produxit Deus corpus hominis ex eisdem elementis, ex quibus produxerat alia animalia, licet solum terræ limus exprimatur.

802 Quo fit vt subtiliora, & nobiliora sint elementa in corpore hominis, quàm aliorum animalium.

803 Per spiraculum vitæ in faciem hominis inspiratum, non intelligimus gratiã spiritus sancti infusam animæ Adæ iam creatæ, vt autumabant Philistrius & Cyrillus.

804 Neque lucem intelligimus animæ superadditã, quæ homini Deum ostendit, vt male Georgius sensit,

805 Fatemur igitur cum Augustino, Chrys. & alijs catholicis, spiraculum illud fuisse substantiam animæ humanæ.

Nec ob

806 Nec ob id ſequitur animam eſſe de ſubſtantia Dei, vt recte D. Thom. arguit contra Cyrillum.
807 Ex verbis etiã ſcripturæ concludimus falſam eſſe opinionem Platonis, & Origenis, ſcilicet omnes animas ſimul cum Angelis eſſe productas.
808 In eodem enim inſtanti, quo corpus eſt perfecte organizatum, animam ipſa à Deo creatur, atque ibi infunditur.
809 Quæ non eſt ſola forma, qua corpus eſt organicum, ſed præter ipſam eſt alia corporis forma, qua in eſſe corporis conſtituitur, & organica dicitur.
810 Quamobrem plures, & diſtinctas formas in cõpoſito cum Scoto ſtatuimus.
811 Eſt enim anima actus corporis organici, ſed non eſt hæc propria diffinitio eius, quidquid Ariſt. dicat.
812 Nec Platonis diffinitio eſt multum conſona veritati, dum dicit animam numerum eſſe ſeipſum mouentem.
813 Magis tamen eſt acceptãda diffinitio Platonis, quàm Ariſtotelis.
814 Nec rationes Ariſt. contra Magiſtrum ſuum ſatis demonſtratiue videntur.
815 Vera igitur atque germana animæ diffinitio, eſt illa quæ traditur à Theologis, & præſertim ab Auguſtino in opuſculo de cognitione veræ vitæ, & ab Hugone in libro de ſpiritu, & anima.
816 Notitia enim de natura ſubſtantia, ac origine animæ abſque ſupernaturali lumine, difficile haberi poteſt ab intellectu viatoris.
817 Non eſt autem anima producibilis, niſi per creationem quam forſan Ariſt. non cognouit.
818 Propter quod non niſi à Deo ex nihilo eſt producibilis, non autem ab Angelo, vt falſo Plotinus, & Proclus imaginabantur.
819 Cuius natura atque ſubſtantia, non eſt de ſubſtantia

Dei, vt male ſenſiebant Carpocrates, & Marcus Terrentius Varro.

820 Nec ex Athomis compoſitam dicimus, aut ex igne & calore, vt Democritus, & Leucippus dicebant.

821 Nec elementorum mixturam, aut ex primis qualitatibus reſultare, vt dicebat Empedocles.

822 Eſt igitur animæ natura ſubſtantia intellectualis ſimplex non redolens elementorum naturam nec primarum qualitatum actiones.

823 Non compoſita aut componibilis,licet ſit alicuius cõ poſitionis expers.

824 Non eſt educibilis de potentia meteriæ per actionem agentis naturalis, ſicut aliæ naturales formæ.

825 Neque ex ſemine cum corpore traducitur, vt inepte Apollinaris dicebat,

826 Habet in ſe partes,nec tamen eſt quanta, aut diuiſibi lis in partes.

827 Non enim eſt figurabilis aliqua magnitudinis ſpecie vt optime Ariſt. primo de anima demonſtrat.

828 Coexiſtit omnibus partibus corporis, nec tamen, ad illarum diuiſionem diuiditur.

829 Eſt inſuper per ſenſum ſenſibilia(vt vult Ariſt.)ac per intellectum intelligibilia.

830 Cuius partes, atque potentiæ eſſentiales ſecundum Theologos ſunt intellectus,atque voluntas.

831 Secundum autem Peripatheticos intelectus agens, & poſſibilis.

832 Quæ potentiæ inter ſe, & ab eſſentia animæ formaliter tantum diſtinguuntur.

833 Eſt intellectus poſſibilis, virtus paſſiua,immixtus, & inorganicus.

834 Patitur ab obiecto, atque alteratur, non tamen corrumpitur.

835 Et ſi oporteat ipſum phantaſmata ſpeculari, nihil tñ prohibet, abſque phantaſmatæ intelligere.

Cuius

836 Cuius obiectum ponitur quidditas rei sensibilis non contradicendo conclusioni. 132.

837 Ad cuius operationem, ponitur necessario species intelligibilis distincta ab actu, & à phãtasmatæ quidquid dicat Henricus.

838 Nec ad illum actum tantum passiue se habet, sed etiã actiue, & magis quàm obiectum.

839 Intellectus agens ponitur pars animæ, non autem potentia separata, vt vult Alexander.

840 Cuius natura est similis naturæ intellectus possibilis, vt sensit Auer.

841 Reducit intellectum possibilem de potentia ad actum, & abstrahit speciem à phantasmate.

842 Producit notitiam in intellectu possibili: ipse tamen nihil intelligit.

843 Cuius proportio ad intellectũ possibilem est artis ad materiam, lucis ad diaphanum, & habitus ad intellectum.

844 Creauit etiam Deus animam ad imaginem, & similitudinem suam, quæ est eius naturalis perfectio.

845 Ratio autem imaginis in ipsa, non consistit solum in actibus primis, neque solum in actibus secundis.

846 Sed in actibus primis, vt subsunt actibus secundis.

847 Tria enim secundum Scotum ad rationem imaginis pertinent: originatio, consubstantialitas, atque distinctio.

848 Non est insuper anima imago genita sicut filius Dei, neque imago sicut mundus facta, sed solum imago creata.

849 Non bene assignatur differentia inter vestigium & imaginem ex confuso & distincto modo repræsentandi, sed ex repræsentatione totius & partis.

850 Ratio etiam vestigij in omnibus entibus reperitur, imaginis autem solum in natura intellectuali.

De vniuersi causa efficiente.

851 CVm vniuersum sit solum per creationem producibile, non ab aliqua causa creata, sed solum ab increata fuit productum.

852 Nulla enim creatura in quacunque dignitate constituta potest terminum creationis attingere, nec vt efficiens, neque vt instrumentum.

853 Quamobrem opinionem Auicennæ de intelligentiarum productionem, falsam esse arbitramur.

854 Et sicut creare repugnat causæ creatæ, ita etiam & annihilare.

855 Cum etiã opera Trinitatis ad extra sint indiuisa propterea dicimus primam causalitatem necessario esse in tribus.

856 Productum est igitur vniuersum ab vno principio, sed à tribus necessario.

857 Neque ante diuinarum personarum originationem, aliquid intelligitur producibile, nec in esse existentiæ, neque in esse cognitio.

858 Ideo bene dicebat Augustinus qui sicut pater, & filius sunt vnum principium spiritus sancti; ita tres personæ sunt vnum principium creaturarum.

859 Est autem vniuersum, & quodlibet producibile, obiectum diuini intellectus, non tamen sicut intellectus nostri.

860 Est insuper multitudo causatorum in vniuerso, sicut multitudo partium in naturali.

861 Quamobrem nõ absque ratione Pitagoras appellabat vniuersum maximum animal.

862 Nec solum est Deus principium vniuersi ignem causæ efficientis, sed etiam exemplaris & finalis.

863 Sicut etiam inter diuinas personas datur ordo in productione ad intra, ita etiã in productione ad extra.

Dicitur

864 Dicitur in principio hoc est, in virtute filij Deum vniuersum produxisse, non tamen, vt principio formali producendi.

865 Sed vtrum Deus potuit produxisse vniuersum perfectius, quàm produxit?

De ordine efficientis ad vniuersum.

866 NVllam nouitas, aut perfectio aduenit primæ causæ propter vniuersi productionem, sed solum ipsi vniuerso.

867 Et si in tempore produxit ipsum, non tamen nouo velle.

868 Contingenter produxit illud sicut omnes alias creaturas, sed non absque omni necessitate.

869 Nulla relatione reali ad ipsum refert, sed nec forte rationis.

870 Quælibet autem creatura relatione reali refertur ad Deum, vt ad terminum suum.

871 Quæ relatio est eadem realiter cum fundamento.

872 Licet non omnis relatio realis, sic idemptificetur, vt dicit Henricus.

873 Talis etiam est ordo efficientis ad vniuersum, vt Trimegistus inquit, quòd omnia sunt in Deo, non tanquam in loco posita.

De principio materiali vniuersi.

874 VNum est vniuersi materiale principium, ex quo simplicia corpora, ac mixta omnia sunt producta.

874 Quod etiam ab Arist. inter naturalium rerum principia connumeratur, tanquam necessarium in omni transmutatione.

876 Est à forma, & priuatione distinctum, licet nunquam

vtroque

vtroque careat.

877 Est generationis, & corruptionis principium, idem numero manens sub vtroque termino.

878 Nullam in se habet formam propriam, ad omnes tamen est in potentia.

879 Ab ipsa forma actuatur, & sine ipsa habet proprium actum.

880 Sine quantitate diuiditur, & sine forma cognoscitur.

881 Nè dum ad substantialem formam est in potentia, verum etiam ad accidentalem.

882 Est insuper vnum numero cum priuatione, specie tamen distinguuntur.

883 Appetit formam tanquam optimum sui, cum priuatione autem ad maleficium machinatur.

884 Nec solum formarum naturalium est principium, sed etiam artificialium.

885 Deus cuius potentia cunctæ formæ generabiles educũtur, per actionem agentis naturalis.

886 Dependet in esse forma ab ipso, ipsum tamen ordinatur ad formam.

887 Simul cum forma recipit prædicationem naturæ.

888 Principium tamen positum in diffinitione naturæ, solum de passiuo principio intelligi debet.

889 Nec ipsum, nec forma generationem terminant, vtrũque tamen corrumpitur, & generatur.

890 Ambo simul compositum constituunt, quod esse perfectius vtrisque habet.

De vniuersi vnitate.

891 PEr vniuersi vnitatem, nolumus illam mundi animam intelligere, quàm Thæmistius, & Simplicius afferunt de mente Platonis.

892 Neque per vnitatem illam primi motores intelligimus

mus,vt Augustinus Sueff. putat deducere de mente Philosophi.
893 Potest quoquomodo Deus anima vniuersi appellari, non tamen vniuersi vnitas.
894 A quò vt ab anima, singularis communicatum est esse, & viuere, illis quidem clarius, his vero obscurius.
895 Iure optimò Arist. ab vnitate motoris,concludit vnitatem vniuersi,tamen alia vnitas est hæc ab illa.
896 Repugnat enim plures primos Motores esse, sicut, & plures causas, non tamen repugnat esse plura vniuersa secundum Theologorum mentem.
897 Nullus enim effectus creatus adequat totam virtutem primæ causæ.
898 Licet apud philosophos hoc incommodũ videatur, ad saluandam vnitatem, inter primam causam & vniuersum.
899 Quod forsan Parmenides intellexit,dum dixit omnia esse vnum, licet aliter Arist. sibi impingat.
900 Sicut etiam,ab vnitate primæ causæ proficiscitur pluralitas effectuum, ita ab vniuersi vnitate pluralitas entium.

De vniuersi lapsu.

901 Dicitur vniuersum totũ corruisse, propter lapsum primi hominis,qui fuerat vniuersi rector & dominus constitutus.
902 Nam sicut post eius lapsum facta fuit in ipso rebellio potentiarũ inferiorum ad superiores, ita aliæ creaturæ rebelles se constituerunt, vt non perfecte ei obtemperarent.
903 Dicitur enim vniuersum corruisse, cum peccatũ primi hominis in omnes posteros transfusum fuerit.
904 Quod peccatum à Theologis originale dicitur, propter

pter quod omnes nafcimur filij iræ.

905 Contrahitur enim ab anima vniufcuiufque ex communi lege propagati, non tamen ex carne infecta, vt aliqui volunt.

906 Eft autem culpa originalis carentia iuftitiæ originalis in primo parente acceptæ, & ab eo per peccatum deperditæ.

907 Sed an peccatum Adæ fuerit grauiffimum? pro vtraque parte defenditur.

908 Importat peccatum originalem culpam, & pœnam, ficut quodlibet aliud peccatum.

909 Nulla tamen pœna fenfus debetur ob culpam originalem, fed danni tantum.

910 Non fuiffet mortuus primus homo in ftatu innocentiæ: habuiffet tamen potentiam ad moriendum.

911 Et vt Gregorius ait, illi folum fuiffent procreati in ftatu innocentiæ, qui nunc funt electi.

912 Paradifus etiam voluptatibus, in quo primi parentes formati fuerunt, erat conueniens habitationi humanæ, etiam in ftatu naturæ lapfæ.

De vniuerfi reparatione.

913 Decuit vniuerfum iam lapfum, per Chrifti paffionem reparari.

914 Et fi alius modus reparandi non defuiffet, fuit tamen copiofa apud eum redemptio.

915 Non enim Angelus ad hoc opus erat ordinatus, nec purum homo, fed fimul Deus & homo.

916 Non fuit impoffibile Deum hominem fieri, fi nulla erat repugnantia ratione vtriufque extremi.

917 Sicut nec impoffibile fuit humanam naturam verbo vniri in vnitate perfonæ.

918 Quam vnionem mere relationem nihilque abfolutũ dicere affirmamus.

Sed

919 Sed vtrum ſit realis relatio, an rationis, diſputatur,

920 Nulla enim ſimilis relatio in creaturis inueniri poteſt quandoquidem non eſt cauſati ad cauſam, nec cauſati prioris ad cauſatum poſterius.

921 In qua vnione, nihil noui accidit verbo, ſed quod fuit, permanſit, & quod non erat aſſumpſit.

922 Et ſi perſona diuina tamen aſſumpſit naturam humanam, non autem natura diuina: merito catholici aſſerunt Chriſtum dicere nomen ſuppoſiti duarum naturarum.

923 Nec erat impoſſibile filium incarnari, abſque patre, & Spiritu ſancto.

924 Sed vtrum tres perſonæ potuiſſent aſſumere eandem naturam numero?

924 Ratio etiam formalis terminandi dependentiam naturæ humanæ ad verbum, non eſt virtualis continentia in perſona diuina, vt dicit Varro, ſed proprietas perſonalis, vt Scotus.

926 Nec eſſet maior ratio terminandi, ſi proprietas illa ſit relatiua, quàm ſi eſſet abſoluta.

927 Natura etiam aſſumpta erat ſingularis propria ſingularitate non autem propria perſonalitate.

928 Nec fuit impoſſibile aſſumi natura abſque perſona: cũ alio dicatur natura, & alio perſona.

929 Ratione cuius aſſumptionis, hæc propoſitio eſt ſimpliciter vera, Deus eſt homo.

930 Nec dicimus quod ſit primo vera.

931 Sed vtrum ſit propoſitio per ſe? aut etiam per accidens?

932 An etiam ſit iſta per ſe, Chriſtus eſt homo? an etiam per accidens.

933 Eſt inſuper verum dicere quod Deus factus eſt homo, non tamen quod Deus ſit factus.

934 Qui etiam factus fuiſſet homo, ſi primus homo non cecidiſſet.

935 Erat enim Christus prædestinatus esse filius Dei in virtute.

936 Nec vnam filiationem solum in Christo fatemur, sed duas absque veritatis præiudicio.

937 Nec propter hoc fateri oportet, quòd Christus sit duo filij.

938 Sicut nec cum duo esse in ipso fatemur, dicimus ipsum duo entia esse.

939 Vnum esse habet à Matre in tempore, alterum verò à Patre in æternitate.

940 Nec propter hoc Maria dicitur mater hominis solum sed Dei, & hominis simul.

941 Quæ dum concepit de Spiritu sancto, actiue se habuit ad illius naturæ productionem.

942 Omnes etiam matres actiue se habent in generatione cum habeant principium actiuum eiusdem rationis cum patre.

943 Ministrauit insuper Beata Virgo materiam purissimi sanguinis ex quo corpus illud formabatur.

944 Nec illud corpus sicut alia formabatur, cum omnia in vno istanti peracta fuissent.

945 Sed vtrum organizatio corporis præcesserit animationem: & animatio, incarnationem?

946 Nec si Christus dicebatur filius Virginis naturalis, erat dicendus dei filius adoptiuus.

947 Sicut nec creatura dici debet, nec quod inceperit esse.

948 Qui cum ex natura fuerit innocens peccatum, non fecit, nec peccandi potentiam habuit.

949 Licet liberum arbitrium habuerit eiusdem rationis cum alijs viatoribus.

950 Qui etiam cum totum hominem assumpsisset, simul omnes naturæ defectus assumpsit.

951 Debuit enim (iuxta Apostoli dictum) per omnia fratribus assimilari vt misericors fieret.

At cum

952 At cum corpus passibile assumpsisset, habuit necessitatem moriendi.

953 Fuit tamen mors eius, naturalis, violenta, voluntaria, atque miraculosa.

954 Passus est dolorem in carne, ac tristitiam in anima: quæ tristis effecta erat vsque ad mortem.

955 Est enim dolor (secundum Augustinum) offensio animæ ex carne & quædam ab eius passione dissensio.

956 Tristitia autem est de rebus, quæ nobis nolentibus accidunt.

957 Patiebatur enim in vtraque animæ portione, & altera portione erat beatus.

958 Cuius gloria nec modo est aucta in Cœlo, nec fuit diminuta in morte.

959 Sed an eius passio, seu dolor excesserit omnium martyrum passiones?

960 Qui solutis inferni doloribus, tertia die gloriosus retulit de morte triumphum.

961 Mortuus enim erat propter peccata nostra, resurrexit tamen propter iustificationem nostram.

962 Cuius corpus minime fuisset incineratum, si vsque ad diem iudicij in sepulchro perstitisset.

963 Erant in triduo æqualiter anima, & corpus vnita verbo hipostatice, sicut in vita.

964 Quod enim semel assumpsit, nunquam dimisit.

965 Nec propter hoc in triduo fuit homo.

De vniuersi innouatione.

966 INnouabitur vniuersum ex æterea, atque elemẽtari regione in die vniuersalis iudicij iuxta prophetarum oracula, scripturæ testimonia, ac fidei certitudinem.

967 Quod fiet iuxta Petri dictum, quando cœli ardentes soluentur, & elementa ignis ardore tabescent.

968 Renouatio enim erit per ignem, ſicut alias fuit per aquam, tanquam per elementa magis purgatiua.

969 Ignis purgans ante iudicem præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.

970 Qui etiam à Teologis, ignis conflagrationis appellatur quaſi purgatio per ignem.

971 Nec erit ille ignis de nouo à Deo productus, ſed virtute diuina omnes ignes congregabuntur cum illo qui eſt ſub concauo orbis lunæ, ad hanc purgationem faciendam.

972 Erit enim ignis aptiſſimum inſtrumentum diuinæ virtutis ad purgationem vniuerſi, tanquam elementũ actiuum: nec ſicut alia elementa infici poteſt.

973 Quæ purgatio erit vniuerſalis in tota terræ latitudine vſque ad æeris regionem, nõ tamen attinget vſque ad cœlum.

974 Fiet etiam diuina virtute vt non comburat homines quos voluerit Deus viuos inueniri in die extrema.

975 Qui dies merito à Sanctis dies domini appellatur cum ad hominum operationem non dirigantur, ſed ſolius Dei.

976 In qua in iuſſu domini, in voce Archangeli, & in tuba Dei, mortui, qui in Chriſto ſunt, reſurgent primi.

977 Reſurgere tamen habent omnes homines cum corporibus ſuis reddituri de factis proprijs rationem.

978 Et ſi fiat iudicium vniuſcuiuſque in animæ egreſſu, erit tamen per neceſſarium iudicium vniuerſale.

979 Tempus autem ad hoc iudicium determinatum, non poteſt ſcripturæ teſtimonijs comprobari, cum etiã filium hominis lateat.

980 Qui filius hominis ſedebit in ſede maieſtatis ſuæ conſtitutus à Deo iudex viuorum, & mortuorum.

981 Iudicabit vt homo & vt Deus: alia tamen, & alia authoritate.

Iudica-

982 Iudicabunt simul Apostoli, & omnes electi, quia illic sedebunt sedes in iudicio.

De statu vniuersi post iudicium.

983 PErperam locuti sunt illi, qui dixerunt, post quamlibet reuolutionem firmamenti, omnia in eodem statu esse reddituras.

984 Sicut nec mihi probatur, quod post diem iudicij habitabitur terra à pueris, qui absque luce decesserũt.

985 Elementa enim sic purgata in proprijs locis absque motu, & productionem manebunt.

986 Nulla erit productio, aut generatio vel motus in inferioribus, nec amplius animalia poterunt viuere super terram, cum cessabit cœlum à motu suo.

987 Orbes planetarum in perpetuum quiescent, similiter, & primus orbis, qui non destruentur ob vniuersi ornatum.

988 Sol autem, & luna (iuxta Abacuc prophetiam) stabunt in habitaculo suo idem sol in oriente, & luna in occidente, maiori lumine circumfusi.

989 Duo loca infra terram expoliata manebunt, scilicet purgatorium, & limbus sanctorum patrum.

990 Habitabitur locus paruulorum, qui absque baptismo è luce migrarunt portãtium iniquitatem patrum suorum.

991 Manebunt in perpetua caligine, patientes pœnam damni, quæ sola originali culpæ debetur.

992 Dannati autem simul cum anima, & corpore, pœna sensus & danni, perpetuo in inferno cruciabuntur.

993 In quo omnes dæmones recludentur, qui vsque ad extremum diem fuerant per aereas regiones dispersi.

994 Qui simul cum dannatis infernali igne cruciabuntur carente lumine, & splendore.

995 Illi autem, qui in iudicio consederunt à dextris Iudicis ra-

cis rapientur obuiam Christo in aera, penetrantes ſupra empyreum,ſedes beatorum ſpirituum.

996 Qui anima, & corpore glorioſis replebunt ſedes, ex quibus Angeli præuaricantes deiecti fuerunt.

997 Perpetuam beatitudinem poſſidebunt, quæ eſt ſtatus omnium bonorum aggregatione perfectus.

998 Eleuabitur intellectus à lumine gloriæ ad claram Dei viſionem, quod etiam aſſerimus in dotrina Scoti.

999 Beatitudo etiam, quæ in actu fruitionis conſiſtit, non eſt ſolum actus intellectus, ſed magis voluntatis.

1000 Nec anima ſolum per vtraque potentiam erit expleta, verum etiam, & corpus glorioſum animæ gloria redundantia explebitur in cunctis ſenſibus: & anima & corpus adinuicem condelectata, aſſiſtente etiam perpetua ſecuritate, in tranquillitate perpetua requieſcent.

Laus Deo, & Matri.

Ad obiecta reſpondente Frater Petrus de ſancto Soſio, ſacræ Theologiæ Profeſſor.

Viuit poſt funera virtus.